Darbo Žmonių Dienraštis
Kaina $7.00 Metams
Queens Apskrity $8.00
Užsieniuose $9.00
Vienas numeris 5 c.
PRICE 5c A COPY

LAISVĖ
THE LITHUANIAN DAILY

LAISVĖ – LIBERTY
The Only Lithuanian Daily in the Eastern States
110-12 ATLANTIC AVE., Richmond Hill 19, N. Y.
Tel. VIrginia 9-1827—1828

No. 230 ★★★★ Richmond Hill 19, N. Y., Šeštad., Lapkričio-Nov. 24, 1951 ★★★★ Metai 41-mieji. Dienraščio 33-tieji.

ESMINIAI SUSITARTA DĖL MŪŠIŲ SULAIKYMO LINIJOS

Sovietai skundžia Ameriką Jungtinėm Tautom už 'teroro rėmimą' prieš Sov. Sąjungą

Sako, Amerika, finansuodama vidujinius Sovietų priešus, laužo savo 1933 metų sutartį su Sovietų Sąjunga

Paryžius. — Sovietų delegatai įteikė skundą Jungtinių Tautų seimui, kad Amerika laužo savo 1933 metų sutarti su Sovietų Sąjunga. Nes Jungt. Valstijų Kongresas paskyrė 100 milijonų doleriu "teroristam ir sabotažninkams" remtį Sovietų Sąjungoje ir draugiškuose jai kraštuose, ir prezidentas Trumanas savo parašu užgyrė tokį Kongreso nutarimą.

Jungtinės Valstijos tąja sutarčia pripažino Sovietų Sąjungą, ir abidvi šalys pasižadėjo uždrausti veiksmus, siekiančius per prievarta "pakeisti politinę ar socialę santvarką" pirmojoj bei antrojoj iš susitarusių šalių.

Maskva.—Sovietu vyriausybė lapkričio 21 d. užprotestavo Jungtinėms Valstijoms, kad jos, medžiaginiai remdamos "ginkluotas teroristu, išdavikų ir sabotažninkų grupes" Sovietų Sąjungoj ir kaimyniškuose jai kraštuose, tuo būdu laužo savo 1933 metų sutartį su Sovietų valstybe.

KĄ ATSAKYS JUNGT. VALSTIJOS

Washington. — Tvirtinama, kad Jungtinės Valstijos atmes Sovietų protestą. Washingtono valdininkai sako, jog patys Sovietai laužė tą sutartį, "remdami" Amerikos Komunistų Partijos propagandą prieš šios šalies valdžią.

Egiptas taip pat reikalauja uždraust atom-bombų vartojimą

Paryžius. — Egipto delegatas Jungtinėms Tautoms, Adly Andraos, ragino tuojau užginti atominių bombų vartojimą.

Jis taip pat siūlė kartu svarstyti Amerikos ir Sovietų Sąjungos pasiūlymus dėl karinių jėgų aprėžimo.

Egipto delegatas kritikavo amerikonų vadovaujamą Jungtinių Tautų daugumą, kad jinai galan nustūmė Sovietų pasiūlymą dėl atominio ir kitokio nusiginklavimo.

Amerikonai susitarė su šiaurės korėjiečiais, kur nustatyt pertaikos ruožtą

Amerikonai pripažįsta tą pačią paliaubų liniją, kol bus pilnai susitarta; bet iki tol jie vis dar kariaus

Korėja, lapkr. 23.—Amerikonai priėmė šiaurinių korėjiečių ir kinų pasiūlymą — nustatyti mūšių pertraukimo liniją paliai dabartinį karo frontą ir iš esmės pripažinti tą (demarkacijos liniją, iki bus galutinai susitarta dėl per taikos.

Pirmiau amerikonai siūlė, kad jeigu per 30 dienų nebus pasirašyta pertaika, tai galės būti pakeista paliaubinė linija.

Amerikonai ir šiauriečiai dabar dar smulkmeningus pažymėjimus apt didžiulio žemlapio dėl pertaikos ruožto. Paskui derėsis apie apsikeitimą kariniais belaisviais ir apie užtikrinimus, kad nei viena nei antra pusė nelaužys būsimojo susitarimo dėl galutinio paliaubų ruožto.

Amerikonų komanda, tačiaus, pareiškė, jog kariaus, iki bus pilnutiniai susitarta dėl mūšių sustabdymo.

Korespondentai spėja, kad apie Kalėdas gal jau įvyks pertaika.

KARO VEIKSMAI

Šiaurimiai korėjiečiai ir kinai šturmavo ir užėmė amerikonų pozicijas į šiaurvakarius nuo Čorvono, viduriniame fronte. Paskui amerikonai atgriebė tas pozicijas. Bet nepajėgė atgauti šiauriečių užimto kalno į žiemius nuo Yanggu, rytiniame fronte.

ŠIAURINĖS KORĖJOS LĖKTUVAI GRĘSIA PAKIRST AMERIKONŲ VIRŠENYBĘ ORE, SAKO GENEROLAS VANDENBERG

Washington. — Vien tiktai naujausi, smarkiausi Amerikos rakietiniai lėktuvai, F-86 Saberjets, tegali atsilaikyti lygiomis prieš šiaurinės Korėjos rusiškus rakietinius lėktuvus MIG-us, kaip pranešė generolas Hoyt S. Vandenberg, tik ką sugrįžęs iš Korėjos.

Jis, vyriausias Amerikos oro jėgų vadas, sako, šiaurinių korėjiečių ir kinų rusiški rakietiniai lėktuvai ir dvimotoriniai bombonešiai grūmoja pakirst amerikonų viršenybę Korėjos ore; o tai ypač todėl, kad amerikonams neleidžiama bombarduoti komunistų lėktuvų stovyklas Mandžūrijoje.

Ar amerikonai iš oro turėtų bombarduoti tas stovyklas? Į šį korespondentų klausimą gen. Vandenbergas atsakė, tatai gali nutarti tik Amerikos valdžia išvien su savo talkininkais.

Jis pabrėžė, kad Kinija, gaudama sovietinių lėktuvų, tampa viena iš didžiųjų pasaulyje oro jėgų.

Kas liečia atomų bombą, tai gen. Vandenbergas sako, Šiaurinėje Korėjoje nėra tokio svarbaus taikinio, kuriam vertėtų atom-bombą eikvoti. Amerikonai, anot jo, galės laimėti ir paprastaisiais ginklais.

Churchill palaikys Amerikos atom-bombų bazes Anglijoj

London.—Emrys Hughes, kairiųjų darbiečių atstovas Anglijos seime, užklausė, ar premjero Churchillo valdžia stengsis pašalint atominių Amerikos bombonešių stovyklas iš Anglijos.

Hughes priminė, kad jeigu karas kiltų, tai amerikinės atom-bombų stovyklos užtrauktų sovietines atomų bombas ant Anglijos.

Churchillas atsakė, kad Anglija vis tiek palaikys amerikonų stovyklas atominiams bombonešiams, kol tai "bus reikalinga pasaulinei taikai saugoti."

Kartu Churchillas pastebėjo, kad jau pati buvusioji darbiečių - socialistų valdžia davė Amerikai atombombines stovyklas Anglijoje.

Reikalauja ištirt prieštaravimus apie "žudymą belaisvių"

Washington.—Republikonas kongresmanas Gordon Canfield ragino karinį kongreso komitetą tuojau tyrinėti prieštaraujančius pasakojimus apie "nužudytus Korėjoj amerikonus belaisvius."

O tai tokie prieštaravimai:

Pulkininkas James M. Hanley skelbė, kad šiauriniai korėjiečiai ir kinai nužudę 6,100 paimtų nelaisvėn amerikonų.

Dėl to generolas Ridgway, vyriausias amerikonų komandierius, subarė Hanley už sauvališką paskelbimą. Ridgway pareiškė, "įrodyta, kad buvo nužudyta tiktai 365 amerikonai belaisviai." Bet jis nuo savęs, be įrodymų spėjo, kad viso gal nužudyta apie 6,000 belaisvių.

Kongresmanas Canfieldas visupirm reikalauja paršaukti iš Korėjos ir iškvosti pulkininką Hanley, kaip jis priskaitė tiek nužudytų belaisvių.

Belaisvių atsiliepimai iš Šiaurinės Korėjos

Maskva. — Sovietų laikraščiai spausdina pareiškimus paimtų nelaisvėn amerikonų Šiaurinėje Korėjoje.

Belaisviai liūdija, kad šiauriečiai žmoniškai apsieina su jais. Vienas gi sako, jam geriau belaisvių stovykloje Šiaurinėje Korėjoje, negu būnant bedarbiu New Yorke.

Skerdyklų darbininkai ragina vadus skelbt streiką

Chicago. — 7,000 darbininkų Armouro skerdyklose atsišaukė į savo CIO unijos vadus, kad paskelbtų streiką, reikalaujant pakelti algas.

Tie darbininkai taipgi reikalauja užtikrint bent $3,000 uždarbio per metus, pusantros algos mokėti už darbą šeštadieniais ir įvesti lygų mokesnį moterims, atliekančioms tiek pat darbo, kaip ir vyrai.

Pranešama apie spartų Sovietų pramonės kilimą

Maskva. — Apskaičiuota, jog šiemet Sovietų Sąjunga pasigamins 31,700,000 tonų plieno, tai yra daugiau kaip Anglija, Francija, Belgija ir Švedija, daiktan jas sudėjus.

Šiemet bus iškasta 288 milijonai tonų anglies, arba 10 kartų daugiau, negu carinėje Rusijoje 1913 metais.

Elektros šiais metais pagaminama 104 bilijonai kilovat - valandų, tai 13 bilijonų kilovatų daugiau negu pernai ir 7 kartus daugiau, negu geriausiais carinės Rusijos metais.

Vėliausios Žinios

Teheran, Iran.—250 tūkstančių žmonių entuziastiškai sveikino sugrįžusį Irano premjerą Mossadeghą.

Būdamas Amerikoje, Mossadegh gynė Irano teise Jungtinėse Tautose, kad Iranas perėmė buvusiąją anglų aliejaus pramonę į savo rankas.

Staptelėjęs Egipte, grįžtant namo, Mossadeghas tarėsi su egiptėnų valdžia, kaip atsilaikyti prieš spaudimą iš anglų - amerikonų pusės.

Paryžius.— Francijos atstovas apleido Jungtinių Tautų tarybą dėl globojamųjų kraštų, neturinčių savistovios valdžios. Pasitraukimu iš tarybos jisai protestavo, kad Egipto delegatas reikalavo pripažinti Morokko savistovia, nepriklausoma valstybe.

Francija valdo Morokko kaip francūzų kolonija. Sako, todėl Jungtinės Tautos neturi teisės kištis į Morokko klausimą.

Washington. — Gruodžio pabaigoj atvyks Anglijos premjeras Churchillas ir užsienio reikalų ministras. Suprantama, prašys iš Amerikos daugiau pinigų už tai, kad Anglijoj leidžiama palaikyti amerikonams atominių bombonešių stovyklas.

Roma. — Upių ištvinimai šiaurinėje Italijoje išvijo iš namų jau 360,000 gyventojų ir pražudė daugiau kaip 100 žmonių.

Chicago. — Per Thanksgiving šventę automobiliai įvairiose valstijose užmušė apie 100 žmonių. Kitokiose nelaimėse tą dieną žuvo dar 40 amerikiečių .

Korėja. — Amerikos lėktuvai bombardavo Šiaurinės Korėjos rakietinių lėktuvų stovyklą tik už 2 mylių nuo Mandžūrijos rubežiaus.

Roma. — Amerikos valstybės sekretorius Acheson atvyko tartis su kitais Atlanto kraštų politikais ir generolais apie smarkesnį karinių jėgų ugdymą vakarinėj Europoj prieš Sovietų Sąjungą.

Amerikonų nuostoliai Korėjoj virš 100,000

Washington.—Karinė valdyba paskelbė lapkr. 21 d., kad jau 100,176 amerikonai nukentėjo Korėjos kare, skaitant užmuštus, sužeistus ir be žinios dingusius; būtent:

Užmušta 15,152, sužeista 74,404, be žinios dingo 12,260.

Per savaitę nuo pirmesnio valdinio pranešimo tokie amerikonų nuostoliai padaugėjo 950.

Anglija sako, šiauriečiai gerai užlaiko belaisvius

London. — Anglijos karo ministras Anthony Head pareiškė šalies seime:

—Paimti nelaisvėn anglai Šiaurinėje Korėjoje liudija pabrėždami, kad jie ten gana gerai užlaikomi . O kas liečia Amerikos kaltinimus (už amerikonų belaisvių žudymą), apie tai aš nekalbėsiu, nes tatai yra amerikonų dalykas. Bet kas liečia anglų kareivius, tai nėra jokio patvirtinimo, kad šiauriečiai žiauriai elgtųsi su jais.—

Taip Head atsakė į seimo narių klausimus apie tariamus šiaurinių korėjiečių bei kinų šiaurumus.

Teheran, Iran. — Girdėta tankūs priešlėktuvinių patrankų šaudymai Sovietų pusėje, netoli Irano sienos. Turbūt, jie manevrus daro.

Popiežius pripažįsta pasaulio senumą

Roma. — Popiežius Pijus XII pripažino mokslinius parodymus apie žemės senumą. Kalbėdamas savo Mokslų Akademijos susirinkime pereitą ketvirtadienį, popiežius sakė: Dievas sutvėrė negyvąjį pasaulį pirm 5 iki 10 bilijonų metų. Paskui pasaulis vystėsi, iki pasiekė dabartinį savo pavidalą.

Popiežius dabar nieko nesakė apie gyvybės sutvėrimą. Bet savo aplinkraštyje pernai pavasarį jis tvirtino, kad galima sutaikyti Biblijos istoriją apie gyvybės ir žmogaus sutvėrimą su darvinizmo mokslu apie aukštesnių gyvių išsivystymą (evoliuciją) iš žemesniųjų. Bet tam tikrame išsivystymo laipsnyje, pasak popiežiaus, buvo įkvėpta "nemirtina siela."

Biblijines sutvėrimo dienas kunigai jau nuo seniai vadina ilgomis gadynėmis, prisitaikant prie evoliucijos mokslo.

Korėja. — Pas fronto kareivius lankėsi Jungtinių Valstiju vice - prezidentas Alben Barkley.

Roma. — Popiežius pritarė Amerikos planui suskaičiuoti įvairių kraštų ginklus, palaipsniui einant linkui karinių jėgų sumažinimo.

ORAS. — Šalčiau ir gal bus lietaus.

Kvislai

Šmėkla iš praeities.
Gąsdina Hitlerio likimu.
Feikeriai prieš feikerius.
Ką kas skandina?
Rašo A. BIMBA

Smetonininkų spaudos redaktoriai ir bendradarbiai per ašaras prašo savo sugulovų iš Draugo ir Naujienų pamiršti 1926 metų perversmą. Vistiek, girdi, kas liečia jus ir mus, šaukia Juozapas Tysliava, smetoninis režimas "buvo tūkstantį kartų geresnis, negu dabartinis."

Bet čia Juozapas veržiasi per atdaras duris: Nei Leonardas Šimutis, nei Pijušas Grigaitis niekur nėra kitaip išsireiškę.

Argi ne jie Drauge ir Naujienose daugiausia tulžies išlieja prieš Tarybų Lietuvą?

★

Man irgi dažnai sunku suprasti, kokiais sumetimais klerikalai ir menševikai, prisiėmę talkon smetonininkus, juos tebeerzina smetonine šmėkla iš praeities. Juk jeigu Smetona nebūtų palikęs žadeikio ir Lozoraičio, kur gi dabar stovėtų visas "Lietuvos laisvinimo" reikalas? Pas ką gi taip dažnai į Washingtoną Grigaitis ir Šimutis su Vaidyla važinėtų paūžti, jeigu ten nebūtų žadeikio?

Todėl Tysliava su Rasteniu teisingai pyksta ant tų, kurie dar vis 1926 metų smurto nepripažįsta Lietuvos išganymu.

★

Iš kitos pusės, smetonininkų trūbadorius Bronys Raila jau ir perdaug nemielaširdingai kimba į barzdą "generalissimui" prelatui Krupavičiui. Mykolas Juodasis per daug jau norįs apžioti. Jis net besimojąs nuvainikuoti "maršalą" Lozoraitį ir padaryti jį tik savo bejėgiu pastumdėliu. Bet taip nebus! Atsimink, Mykolai, kas atsitiko su perdaug išsižiojusiu Hitleriu!

Štai paties Broniaus žodžiai:

"Priešpaskutinis diktatorius Adolfas Hitleris, Maskvos bokštus išvydęs karo pradžioje, kaip atsimename, irgi buvo paskelbęs, kad jo priešas galutinai sunaikintas ir niekad daugiau neprisikels. Vėliau atsitiko truputį kitoniškai. Dievas žino, kaip dabar atsitiks."

Taip juodu ant balto parašyta Vienybėje.

★

Krupavičiaus pagąsdinimas vietoje. Bet man atrodo, kad būtų užtekę priminti mažai tebaisesnį likimą Antano Smetonos, kuris 1926 metais pasiskelbė amžinuoju Lietuvos valdovu, lietuvių tautos vadu ir dar kitokiu. Nemanau, kad Krupavičius, siekdamas kada nors Lietuvą valdyti, norėtų susilaukti Smetonos likimo.

Lietuviai esame, tai lietuviškomis lazdomis ir muškime vieni kitus. Prašau Bronių Railą ateityje apie tai rimtai pagalvoti.

★

Seku aš tą vainą tarpe smetonininkų iš vienos ir klerikalų su menševikais, iš kitos pusės.

Liežuvius visi jie turi labai ilgus. Idėjos ir principo nė pas vieną nė už sudilusį nikelį nesurasi.

Feikeriai vajavojasi su feikeriais. That's about all.

★

Tą mūsų vargšę Lietuvėlę ištiko nauja "nelaimė." Ji esanti baigiama "skandinti rusų kultūroje." Ir štai kaip. Prašau:

"Rusų kalba išleista žemaičių "Mano pasaka" (vaikams), spausdinami Donelaičio "4 metų laikai", 2 knygos vaikams: A. Matučio "Negriukas Džesi" ir Reimerio "Draugystė", redaguota Maršako. Šiemet išleidžiama dar Guzevičiaus "Kalvio Ignoto teisybė", Janonio "Rinktinė", kuriją išvertė Klenovas, redagavo Tichonovas, Cvirkos "Frank Kruk" ir "Nemuno šalies pasakos". Šiais metais lietuviai supažindinami su vadinamais propagandininkais rašytojais iš Korėjos, Kinijos, Lenkijos, Rumunijos, Bulgarijos."

(Draugas, lapkr. 16 d.).

Man atrodo, kad čia dedasi viskas atbulai. Čia juk Rusija yra "skandinama" lietuvių kultūroje.

LAISVĖ

LITHUANIAN DAILY, PUBLISHED BY
The Laisvė, Inc.
Established April 5, 1911
Every day except Sundays, Mondays, and Holidays
110-12 ATLANTIC AVENUE, RICHMOND HILL 19, N. Y.
TEL. VIRGINIA 9-1827-1828

President, GEORGE WARES; Secr.-Treasurer WILLIAM CHAPELS
Editor, ROY MIZARA

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	$7.00	Canada and Brazil, per year	$8.00
United States, per 6 months	$3.75	Canada and Brazil, 6 months	$4.00
Queens Co., per year	$8.00	Foreign countries, per year	$9.00
Queens Co., per six mos.	$4.00	Foreign countries, 6 months	$4.50

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

BERIJOS KALBA

KAD IR PAVĖLUOTAI, mes gavome anglų kalboje vertimą L. P. Berijos kalbos, sakytos šių metų lapkričio 6 dieną Maskvoje. Jo kalba buvo sakyta 34-rių metų Spalio revoliucijos sukakties išvakarėse. Jo kalba apžvelgė tai, kas per praėjusius metus buvo pasiekta.

Mes čia paduosime kai kuriuos svarbesnius Berijos kalbos dėsnius ir davinius.

—:—

TARYBŲ VYRIAUSYBĖS nusistatymas namieje, sakė kalbėtojas, yra: daugiau gaminti, geriau gaminti produktų, gerinant visų tarybinių piliečių gyvenimą; jos nusistatymas yra kurti komunistinius pabūklus, dar sparčiau plečiant mokslą, kultūrą, auklėjant naują žmogų, komunistinės visuomenės žmogų.

Visam tam reikalinga taikus gyvenimas,—dėl to tarybinė vyriausybė ir deda didžiausių pastangų tam, kad išlaikyti pasaulyj taiką, kad neprileisti imperialistams uždegti pasaulį naujo karo liepsna.

Visos tarybinių respublikų pajėgos dėl to šiandien yra nukreiptos už taikos tvirtinimą pasaulyj, už juo spartesnį vystymą socijalistinės ekonomijos.

—:—

INDUSTRINĖ gamyba šiais metais bus 15-ka procentų didesnė už pernykštę, o palyginus su 1940 metais, šiemet Tarybų Sąjunga pagamins du kartu tiek visokių gerybių.

Beveik du trečdaliai industrinės gamybos padidėjimo pareina iš aukštesnio darbininkų produktyvumo.

Geležies ir plieno gamyboje padaryti milžiniški žingsniai pirmyn; Tarybų Sąjungos plieno gamyba šiemet lyginsis daug maž su Didžiosios Britanijos, Francūzijos, Belgijos ir Švedijos plieno gamyba, paėmus sykiu.

(Buržuaziniai Amerikos ekonomistai pripažįsta, kad šiemet T. Sąjunga pasigamins apie 35,000,000 tonų plieno.)

Anglies iškasimas per pastaruosius metus kas metai paaugo po 24,000,000 tonų. Šiuo metų T. Sąjungos anglies pramonė ne tik patenkina būtinuosius krašto reikalus, o dar ir sudaro rezervus.

Aliejaus pramonė žygiuoja pirmyn greitais tempais; atidengti turtingi aliejaus šaltiniai visiškai naujose krašto srityse.

Elektros pajėga šiemet pasieks 104 bilijonus kilovatų-valandų; tai bus daugiau, negu pasigamina Didžioji Britanija ir Francūzija, suėmus kartu.

Sintetinio gumo gamyba šiemet bus 20 procentų aukštesnė, negu buvo praėjusiais metais.

Mašinų gamyba šiemet bus didesnė 21 procentu, negu buvo praėjusiais metais. Šiais metais T. Sąjungos mašinų statymo pramonė išleis apie 400 naujo tipo mašinų.

—:—

NAUDOJAMŲJŲ maisto ir kitų fabrikinių daiktų pramonė šiemet taipgi žymiai pakilo. Palygint su 1950 metais, šiemet T. Sąjungos piliečiai gaus: tekstilės produktų—24 procentais daugiau, mezginių—35 procentais, avalų—12 procentų, mėsinių produktų—20 procentų, žuvienos—8 procentus, daržovinio aliejaus—35 procentus, sviesto—8 procentus, cukraus—24 procentus, arbatos—38 procentus, dviračių—du kart tiek, radijo priimtuvų—25 proc., laikrodžių—11 proc., siuvamųjų mašinų — 28 proc., baldų—44 proc. Be to, šiemet pradedama masinė gamyba televizijų setų, šaldytuvų, skalbiamųjų mašinų, etc.

—:—

AGRIKULTŪROJE T. Sąjunga per pastaruosius keleris metus pasigamino grūdų po daugiau, kaip 7 bilijonus pūdų.

T. Sąjungos medvilnės (vatos) gamyba pralenkia Indijos, Pakistano ir Egipto vatos gamybą, suėmus kartu.

—:—

TRANSPORTO pramonėje: geležinkeliai šiemet perveš 11 procentų daugiau prekių, kaip vežė praėjusiais metais.

Prekybiniai laivai upėmis šiemet perveš 12 procentų daugiau prekių, negu praėjusiais metais, gi jūriniai prekybiniai laivai šiemet perveš 7 procentais daugiau prekių, negu praėjusiais metais.

1952 metų pradžioje pradės veikti Volgos-Dono kanalas, kuris baigiamas kasti. Kai jis bus užbaigtas, tuomet visos jūros, kurios liečia rytinę Tarybų Sąjungą, įeis į vieną transporto sistemą.

Kai bus baigti tie milžiniški projektai, kurie dabar statomi ant Volgos, Dniepro, Dono ir Amu-Darja upių, kai bus pradėti drėkinimo darbai, tuomet atsidarys milžiniški žemės plotai kviečiams, medvilnei, galvijų ganykloms.

—:—

TARYBŲ SĄJUNGOS žmonių pajamos šiemet padidės 12 procentų, palyginti su 1950 metais. O tai vis reikš žmonių gyvenimo gerėjimą.

Šiemet įstojo į universitetus ir kitokias aukštąsias mokyklas 2,720,000 asmenų.

Šiemet, beje, aukštąsias mokyklas baigė 463,000 įvairių rūšių specialistų.

Šiuo metu fabrikuose, angliakasyklose, agrikultūroje ir kitose šalies ekonomijos srityse dirba 5,000,000 žmonių, baigusių aukštąsias technikos mokyklas.

—:—

BAIGDAMAS savo kalbą, L. P. Berija sušuko:

"Tegyvuoja taika ir demokratija visame pasaulyje!"

Kas Ką Rašo ir Sako

KINO TEATRAS "PERGALĖ" VILNIUJE

Tėvynės Balsas rašo:

Vis gražesniais rūmais puošiasi Tarybų Lietuvos sostinė Vilnius. Nemaža monumentalių pastatų baigiama statyti šiais metais. Tai didžiuliai mokslininkų namai, rekonstruotieji respublikinio dramos teatro rūmai ir eilė kitų. Šiomis dienomis užbaigta "Pergalės" kino-teatro rūmų statyba.

Naujasis kino-teatras toli pralenkia visus kitus Lietuvoje esančius šio tipo pastatus, jų tarpe Kauno kino-teatrus "Pasaka," "Daina," "Romuva." Tai pasakytina tiek apie šių rūmų išorę, tiek apie jų vidaus išvaizdą, erdvę, įrengimus, įvairius patogumus žiūrovams.

Įeikime pro vienas iš penkių paradinių durų į vidų. Visų pirma mes pateksime į erdvų foje, išklotą mozaikinėmis plytelėmis. Čia įrengtos šešios kasos. Toliau — pro tris plačias duris galima patekti į erdvią koncertų salę, turinčią taip pat savo balkonus. Čia prieš seansui prasidedant bus ruošiami saloninės muzikos, estradiniai koncertai ir tt. Kino-teatro vestibiuliuose veiks skaitykla, be to, bus nuolat ruošiamos meno bei architektūrinių projektų parodos. Tuo būdu žiūrovas, atėjęs į kiną kiek anksčiau, galės pasiklausyti koncerto, susipažinti su naujaisiais dailininkų bei architektų kūriniais.

Keturi platūs laiptai, jungia koncertų ir filmų demonstravimo sales. Kino salė labiau primena teatro salę tiek savo puošnumu, tiek ir kai kuriomis detalėmis. Žiūrovas čia išvys, kaip ir teatre, sceną bei uždangą. Seansui prasidėjus, uždanga pakils ir tuo pačiu atidengs ekraną. Nepaprastai čia puošnios lubos, sudarytos iš 400 įvairaus dydžio kesonų. Tai — aštuoniabriaunės piramidės, kurių tikslas — suminkštinti garsą. Įrengta tobula vėdinimo sistema. Kino kamera aprūpinta pačia moderniškiausia Maskvos fabriko "Kinap" gamybos aparatūra.

KAIP DEGĖ LIETUVIŠKA BAŽNYČIA PHILADELPHIJOJ

Pranciškonų laikraštis rašo apie tą gaisrą, kuris nušlavė šv. Kazimiero parapijos bažnyčią Philadelphijoj. Girdi:

Sekmadienio rytą, (lapkričio 11 d.) apie 3-5 val. suliepsnojo seniausia lietuvių katalikų bažnyčia Philadelphijoj. Gaisras prasidėjo staiga ir niekeno nepastebėtas, kol jau visa bažnyčia skendo liepsnose. Sugriuvo dalis sienų. Gaisras buvo toks didelis ir smarkus, kad liepsnos iš nakties padarė dieną, prikėlė kelių gatvių gyventojus. Atrodė, kad viskas sutirps iš karščio. Kibirkštys ir liepsnos skriejo visa gatve ir atrodė, kad viską nušluos. Labai jaudinanti ir griaudinga valanda buvo kai sugriuvus sienoms ir liepsnoms siaučiant didysis altorius ir šv. Kazimiero statula viršuj atrodė kaip saulės atošvaistėj. Kaž kas griaudingo. Jis dar tik paskutinį sykį pažvelgė ir greit paskendo liepsnose ir dūmuose.

Sudegė visi altoriai, nepavyko išgelbėti šv. Sakramento, bažnytinių indų ir drabužių. Sudegė dvi mokyklos klasės, sandėliai, vargonai, ir viskas, kas tik buvo bažnyčioje. Sekmadienio rytą žmonės rinkosi melstis, bet jau rado tik griuvesius. Nepaprastai pergyveno parapijos klebonas kun. I. Valančiūnas, nes ką tik buvo taip gražiai atnaujinta, prieš 21 metus taip pat sudegusi, bažnyčia. Tik dabar ir sienų nebeliko. Vienas bokštas dar laikosi, bet ir jis netvirtas.

Gaisro gesinti suvažiavo apie 100 gaisininkų, bet jie negalėjo liepsnų nugalėti, jos tokios buvo įdūkusios!

Kas bažnyčią padegė? Kame gaisro priežastis? Nieks nežino!

O visgi mums atrodo, kad ten koks nors kipšas turėjo ją padegti, kaip kitaip ji galėjo užsiliepsnoti. Jei tai būtų įvykę vasarą, tai būtų galima spėlioti, būk perkūnas padegė, betgi dabar ne vasara ir perkūnijos apie tą laiką, kai gaisras kilo, Philadelphijos žmonės negirdėjo.

Sulyg aprašymu, atrodo, kad bažnyčios sienos buvo benzina ar kokia kita degančiąja medžiaga apipiltos, nes jos taip pleškėjo!

Reikia atsiminti, kad, laikraščio rašymu, "bažnyčia buvo mūrinė, plytų, iš viršaus nutinkuota, ir iš vidaus tik ką atnaujinta, uždėtas naujas stogas." Jeigu taip, tai kaip mūras galėjo taip stebūklingai degti?

O klebonija, esanti arti bažnyčios, nesudegė!..

Įdomu ir tai, kad kunigai gaisrui gesinti šaukė gaisrininkus, o nesikreipė pas šv. Agotą.

Kaip neimsi, šis gaisras philadelphiečiams šv. Kazimiero parapijos nariams-didelis smūgis. Dabar jie turės nemaža pinigų sudėti naujai bažnyčiai pastatyti.

Pranciškonų laikraštis neparašo, ar bažnyčia buvo nuo gaisro inšiūrinta (apdrausta) ar ne inšiūrinta.

Gen. Dwight D. Eisenhower Washingtone ir vėl nepasisakė, ar jis nori 1952 metais kandidatuoti į šalies prezidentus. Sakoma, kad ir jis pats dar tikrai nežino, ką jis tuo klausimu padarys.

"Gaus savo užmokestį"

Katalikiškam laikraštyj Drauge lapkričio 7 d., š. m., tilpo raštas, net penkių skilčių ilgio, po antrašte "Kaip aš suėmiau Sniečkų."

Raštas prasideda apžvalginiam puslapyj, be parašo, tik pažymėta, kad tai "Lietuvos detektyvo atsiminimai." Kas jis per vienas yra, tai žino tik kunigai.

Sniečkus buvęs nuo 1923 m. "aršus komunistas." Sniečkus buvęs suareštuotas ir nubaustas. Jį iškeitę už kunigą: kiek smetonininkai siuntė suareštuotų komunistų, tiek Sovietai grąžino kunigų. Pasikeitimo sąlyga buvo: "Jei nelegaliai jie grįžtų į Lietuvos teritoriją, — būtų automatiškai suimti ir jų bausmė išgaliotų."

Detektyvas pradėjęs ieškot Sniečkaus 1939 m. ir pagavęs Sniečkų ir kitą komunistą Meskupą Melamedą, einančius į Petrašiūnus.

Atsiminimų rašėjas turbūt buvo prastas detektyvas. Štai kaip jis sako:

"Nulipęs nuo dviračio, liepiau jiems pakelti rankas aukštyn ir pasisakiau, kas aš esu. Pranešiau jiems, kad jie yra suimti, ir liepiau jiems nuleist rankas ir laikyti užpakalyje. Einam visi Ukmergės plento link. Staiga Sniečkus kiša ranką į dešinę kišenę ir ką tai traukia ir kiša į burną. Aš maniau, kad jis griebėsi ginklo (nors KPD buvo uždrausta naudoti prieš policiją ginklą, jie turėjo vieną pistoletą, likviduoti savo išdavikus iš partijos tarpo), tada paleidau vieną įspėjamą šūvį virš jo galvos. Sniečkus atsisukęs į užpakalį sako — "neturi teisės šaut į žmogų." Aš jam atsakiau "mėginsi bėgti—šausiu. Einam toliau."

Čia rankas "aukštyn," "žemyn" ir "užpakalin." Detektyvas čia meluoja arba jis buvo kvailas. Paklausk policiją bile šalies, ką jie daro, kai suareštuoja vieną ar dvi ypatas. Jei du, tai abudu surakina grandiniais ir varo, o jei vieną, tai detektyvas prisirakina prie savo rankos.

Ir nėra stebėtina, kad Sniečkus pabėgo. Bėgančiam šovęs "8 perspėjimus," o "ketvirtą į koją," ir šlubuodamas Sniečkus dingęs krūmuose. Sniečkus bėgęs į Kleboniškį, o Meskupas—į Kauno pusę. Girdi, Meskupas "guli Ukmergės plento griovyje ir rėkia, — nešauk, aš nebėgu." Na, ir nusivedęs jį į Žaliakalnio nuovadą.

Sniečkus, bėgdamas į krūmus, numetęs "lietpaltį" ir detektyvas palikęs jį, lietpaltį, krūmuose. Paskiau sugrįžęs su šviesos "prožektorium" ir jau lietpalčio neberadęs. Arti gyvenantis žmogus paskui lietpaltį pristatęs "į 6 policijos nuovadą." Lietpalčio kišenėse radęs "skutimo įrankius ir nosinę."

Ant kiek laiko įkišo Meskupą į kalėjimą, nepasako.

Detektyvas, beieškodamas Sniečkaus, suareštavęs Jonaitį.

Kiek jis vargo turėjęs, bešnipinėdamas Sniečkaus!

Jonaičio gyvennamyje radęs daug komunistinės spaudos ir pradėjęs ieškot spaustuvės. Užlipęs į aukštą, radęs "kalną grūdų" (apie vieną metrą) ir pradėjęs "pabadinėti šakėmis po rugius." Vienoje vietoje šakės atsidūrė "kur tai į metalą." Girdi, "Traukiu. Dalis spaustuvės." Ir tame "kalne" grūdų "ko ieškojau—radau. Spaustuvė buvo."

1939 m. gruodžio mėnesyje suareštavęs Sniečkų. Išeinant iš namų Sniečkus pasakęs — "tau aš niekad nedovanosiu. Nepamiršk, kad po pusės metų mes susitiksime, tik kitokiomis rolėmis vaidinsime."

Detektyvas sako:

"Aš iš karto nieko nesupratau, palaikiau už komplimentą, bet kada atėjo bolševikai, turėjau apleisti savo tėvynę ir bėgti, o jis apleido kalėjimą ir užėmė Saugumo Departmento direktoriaus vietą... Jo rankose buvo visų lietuvių likimas."

Sniečkus ieškojęs detektyvo pavardės, bet suklydęs. Vis tie cūdauni stebūklai! Jis suareštavo Sniečkų, pabėgo ir vėl suareštavo, ir Sniečkus nesužinojo jo pavardės!

Detektyvas vėl turi viltį atkeršyt Sniečkui. Jis sako, kad "ateis diena, kada tokie sadistai gaus savo užmokestį."

—:—

Kadangi "detektyvo atsiminimai" prasideda ant apžvalginio Draugo puslapio, ir kadangi niekas nepasirašo po raštu, ir kadangi Draugą redaguoja ir kontroliuja kunigai, tai ar nebus tik vienas iš kunigų tą šnipiįados atsiminimą parašęs?

Juk visi gerai žino, kad caro laikais beveik visą šnipiįados darbą atliko prelatai, vyskupai ir kunigai.

Spartakas

Bulgarijos Industrializacija

SOFIJA, spal. 1 d.—Bulgarijos telegramų agentūra skelbia sunkiosios pramonės ministro pavaduotojo Stojano Karadžovo straipsnį, pavadintą "Lemiamas veiksnys mūsų šalies socialistinei industrializacijai." Straipsnyje sakoma, kad, preliminariniais duomenimis, 1951 metų pabaigoje santykis tarp Bulgarijos pramoninės produkcijos ir žemės ūkio produkcijos bendrosios apimties bus lygus 51:49. Paspartintai išvyščius sunkiosios pramonės šakas, santykis tarp lengvosios pramonės ir sunkiosios pramonės produkcijos bendrosios apimties šių metų pabaigoje sudarys 57:43. Tai įrodo, rašo Karadžovas, kad pramonė, ir konkrečiai sunkioji pramonė, vystoma žymiai sparčiau, negu buvo numatyta penkmečio plane.

Dienraščio Laisvės reikalai

Laisvė susilaukė finansinės paramos nuo sekamų draugių ir draugų:

Lietuvių Moterų Progresyvis Klubas, Baltimore, Md., per V. Stankevičių	**$50.00**
J. Chielus, Perth Amboy, N. J.	**8.00**
J. Žemaitis, Brooklyn, N. Y.	**5.00**
J. Pleshunas, Darby, Pa.	**3.00**
P. Kunigauskas, Worcester, Mass.	**3.00**
M. Žukienė, Worcester, Mass.	**3.00**
A. Vilčauskas, Worcester, Mass.	**3.00**
W. Žitkus, Worcester, Mass.	**3.00**
V. Trakimas, Worcester, Mass.	**3.00**
J. Karsak, Worcester, Mass.	**3.00**
V. Luščiauskas, Worcester, Mass.	**3.00**
A. Narusevičius, Worcester, Mass.	**3.00**
J. Green, Worcester, Mass.	**3.00**
J. Senkus, Worcester, Mass.	**3.00**
F. Kalanta, Worcester, Mass.	**3.00**
J. Narvish, Shrewsbury, Mass.	**3.00**
D. Jalskienė, Oakdale, Mass.	**3.00**
B. Baranauskas, Philadelphia, Pa.	**3.00**
F. Budrionis, Maspeth, N. Y.	**3.00**
J. Mažeika, New Britain, Conn.	**3.00**
W. Galseski, Glen Cove, N. Y.	**3.00**
J. Shopes, New Britain, Conn.	**3.00**
P. Gardauskas, New Britain, Conn.	**3.00**
J. Grayson, Summit, N. J.	**3.00**
Vl. Bartulis, Gardner, Mass.	**3.00**
C. L. K., Lawrence, Mass.	**3.00**
P. Karpich, W. Lynn, Mass.	**3.00**
M. E. Grakey, Auburn, N. J.	**3.00**
A. Yanuška, Jersey City, N. J.	**3.00**
Geo. Urbon, No. Braddock, Pa.	**3.00**
J. Cheponis, Montreal, Canada	**3.00**
V. Maurukas, Shenandoah, Pa.	**3.00**
T. Lapin, Hudson, N. H.	**3.00**
J. Buzak, Dorchester, Mass.	**3.00**
A. Kavaliūnas, Dorchester, Mass.	**3.00**
Paul Niukas, Dorchester, Mass.	**3.00**
G. Kvietkas, Cambridge, Mass.	**3.00**
T. Repšys, Brooklyn, N. Y.	**3.00**
M. Budnikas, Pittsburgh, Pa.	**3.00**
V. Bulienė, Rochester, N. Y.	**3.00**
A. Balzar, Scottville, N. Y.	**3.00**
P. Balzar, Wolworth, N. Y.	**3.00**
J. Žemaitis, Rochester, N. Y.	**3.00**
G. Daniels, Brooklyn, N. Y.	**3.00**
J. Kriščiūnas, Pittston, Pa.	**3.00**
J. Širvydas, Bloomfield, Conn.	**3.00**

Po $2 aukavo: P. Yankus, Toronto, Canada; D. Galinauskas, Brooklyn, N. Y.; W. Račkauskas, Lawrence, Mass.; W. Sipaliauskas, Nashua, N. H.; M. Paplausky, Hudson, Mass., ir J. Margaitis, Windsor, Conn.

Po $1 aukavo: A. Kamarauskas, Wilkes Barre, Pa.; V. Zavišius, F. Kaulakis, Brockton, Massachusetts; J. Cibulskas, Shenandoah, Pa.; J. Garosa, Hudson, N. H.; J. Barčas, Toronto, Canada; A. Miskey, New Britain, Conn.; B. Stumbras, Marissa, Ill.; J. Sukackas, Richm. Hill, N. Y.; J. Vaitkus, Camden, N. J.; W. Zajankauskas, Detroit, Mich., ir M. Egelevičius, Windsor, Conn.

Širdingai ačiu už aukas. Prašome visus ir visas atsinaujinti dienraščio prenumeratą patys, arba per vajininkus. Taipgi pagal jūsų išgalę paremti Laisvę aukomis.

Laisvės Administracija

LITERATŪRA IR MENAS

PASKUTINĖS P. CVIRKOS VALANDOS

LEONAS VILKYS

Petrą Cvirką pažinau 15 metų, bet niekuomet neįsivaizdavau, kad man bus lemta būti jo staigios ir ankstyvos mirties liudytoju.

Cvirkos gyvumas temperamentas, sąmojūs gaivindavo, žadindavo, o jo jautrumas, gilus ir nuoširdus, leido įžvelgti į plačias rašytojo žmogaus sielos gelmes, skatino žavėtis Cvirka — talentingu kūrėju, širdingu draugu, paprastu žmogumi.

Apie Cvirką, apie jo — bolševiko ir rašytojo — gyvenimą ir darbą kiekvienas, jį pažinęs, o jį gan arti pažino šimtai ir tūkstančiai, galėtų parašyti daugybę gražių jaudinančių puslapių. Šį kartą noriu papasakoti apie tai, kaip užsivėrė pats paskutinis puslapis Petro Cvirkos gyvenimo knygoje.

*

Nuo balandžio mėnesio pradžios, sunkiai susirgęs, gulėjau Vilniaus specpoliklinikos ligoninėje, esančioje Rožių al. 2 Nr.

Balandžio mėn. 24 d. rytą nusileidau iš ligoninės į poliklinikos patalpas, kurias tuo metu remontavo. Apytamsis koridorius buvo paverstas laikinu laukiamuoju, kuriame sėdėjo atvykę į priėmimą ligonys. Tik atidaręs duris į šį koridorių, pastebėjau sėdintį prie sienos Petrą Cvirką.

Pasisveikinome, ir prasidėjo įprastas tokiomis aplinkybėmis pasikalbėjimas. Susitikę ligoninėje ar gydytojo laukiamajame žmonės savaime užveda kalbą apie ligas. Petras, pamatęs mane su pilku ligoninės chalatu, smulkiai išklausinėjo, kuo sergu, ar seniai jau guliu ligoninėje, ar ilgai dar teks gulėti. Savo įprasta maniera, nuoširdžiai ir sąmojingai, jis kalbino mane:

— Mesk tu sirgti, radai malonumą pavasarį pradykinėti ligoninėje...

Tik po to galėjau pasiteirauti Petrą, ko jis atėjo į polikliniką.

—Tur būt, ir man atsirūgsta karo metas. Kažkas netvarkoje su viduriais. Apetitas menkas, mažai valgau ir tai, ką pavalgau, blogai suvirškinu.

Pažvelgiau į Petrą ir tik dabar pastebėjau, kiek jis sublogo net per paskutinius du mėnesius.

— Va ir atėjau išsitirti pas daktarą Markovičių. Laukiu priėmimo. Žinai, po velniais, nemėgstu sirgti ir neturiu kantrybės sirgti. Sėdžiu ir gaištu, o darbas laukia.

Ir iš tikrųjų Cvirka neturėjo "kantrybės sirgti," kaip jis pats išsitarė. Jis atsistojo, pradėjo dairytis į visas puses ir kaip tik tuoj pat, atsitiktinai, ar pastebėjusi jo nekantrumą, prie Cvirkos priėjo medicinos sesuo su ligos istorija, su tyrimo lapeliais ir pakvietė jį į gydytojo kabinetą.

Kitą ir paskutinį kartą su Cvirka susitikau specligoninėje naktį į gegužės antrąją dieną. Gegužės Pirmoji ir ligoninėje buvo iškilmingai atšvęsta, prisilaikant medicinos taisyklių nustatyto režimo. Ligoninėje tą naktį budėjo daktaras Lurje ir medicinos sesuo Gražina Džiugienė. Apie vienuoliktą vakaro jiedu apvaikščiojo visas palatas, tikrino, ar jau sugulė visi ligonys.

Šeštoje palatoje, kurioje gulėjau, po vakarinio gydytojo apsilankymo buvo išjungta šviesa, ir ligoniai ilsėjosi, miegojo. Tą vakarą be manęs palatoje buvo dar keturi ligoniai. Palatoje buvo šešios vietos ir lova priešais mano buvo tuščia, net nepaklota. Jau spėjau gražiai pamiegoti, kai prasidėjęs palatoje judėjimas mane pažadino. Iš miego vos vos galėjau atsimerkti, nes kambaryje jau degė šviesa.

— Kas atsitiko? Kodėl įjungėte elektrą? — paklausiau Gražiną, kuri jau triūsė palatoje.

— Reikia paruošti vietą, pakloti lovą, tuoj paguldysime naują ligonį, — atsakė mūsų budinti sesuo.

—O kas toks tas naujas ligonis?—susidomėjome jau visi, pabudę iš miego šeštosios palatos gyventojai.

— Nežinau. Ligonis dar apačioje. Jį ten priima budintis gydytojas.

Mūsų nedidelėje ligoninėje tai buvo pirmas panašus ypatingas įvykis. Pragulėjau mėnesį ligoninėje ir dar neatsitiko, kad naujas ligonis atvyktų naktį.

—Tur būt, koks nors nelaimingas atsitikimas, — nutarė palatos kolektyvas.

Visai išsiblaškęs, žinodamas, kad užmigti galima but tik po to, kai paguldys mūsų naują draugą, atsikėliau, priėjau prie kito ligonio Svetiko lovos, ant kurios jis buvo pakabinęs savo laikroduką. Penkiolika minučių trečios. Ar tai vedinas nesąmoningo smalsumo, ar tai norėdamas paįvairinti sau susidariusią laukimo tuštumą, išėjau į koridorių ir, netikėdamas savo akimis, jas gerokai patryniau.

Koridoriaus viduryje, prie budinčios sesutės stalo, stovėjo Petras Cvirka. Apsirengęs žalsvu kostiumu, su LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputato ženkliuku švarko atlape. Ant kairiosios rankos jis buvo užmetęs savo vasarinį paltą ir toje pačioje rankoje laikydamas lengvą kepuraitę — "kepką." Stovėjo tokioje pozoje, kokioje esu jį matęs daugelį kartų. Aukštai iškėlęs galvą, su lengva šypsena veide jis visai nepanešėjo į ligonį. Atrodė, kad jis čia užėjo atsitiktinai, eidamas pro šalį, ir skuba kur kitur.

Cvirka mane pažino dar einant prie jo ir pasitiko su lengva ironija, lyg tai su priekaištu.

— Sveikas, sveikas. Tai vis dar čia? Vis dar nebaigi sirgti?

—O ko tu čia atsiradai? Kas vidurnaktį atvedė į mūsų karalystę? — atsakiau klausimu, dar neįsitikinęs, kad Cvirka ir yra tas naujas ligonis, kurio laukiant nutrūko miegas mūsų palatoje. Cvirka atrodė taip gerai nusiteikęs, toks guvus ir energingas kaip paprastai. Jis pradėjo man atsakinėti ir aiškinti tokiu tonu, kuris dar labiau pabrėžė, kad jis nerimauja ne tiek dėl priežasties, kuri jį čia atvedė, kiek dėl paties fakto, kad jis vidurnakti atėjo į ligoninę. Man atrodė, kad Cvirka apgailestauja, esą, be pagrindo susirūpinęs savo sveikata, be reikalo vidurnaktį sutrukdęs gydytoją, ligoninės personalą, ligonius. Žinojau, kad Cvirkos šeima dar nepersikėlė iš Kauno ir jis gyvena Rašytojų Sąjungos namuose vienas.

— Aš čia tik pernakvosiu ir rytą išeisiu,—atsakė į mano klausimą Cvirka.

— Tai kas gi atsitiko?—paklausiau.

— Nieko tokio. Naktį pasijutau blogai. Kažkokie refleksai paspaudė iš apačios, iš vidurių į viršų. Gyvenu vienas, niekam nepasiskųsi, niekas ir vandens nepaduos. Apsirengiau ir išėjau į kliniką. Pakeliui priepuolis praėjo, jau ketinau grįžti atgal, bet sykį išėjęs nutariau vis dėlto užeiti pas gydytoją.

— O gydytojas ką rado?

— Nieko nerado. Apžiūrėjo, išklausinėjo ir pradėjo kalbinti atsigulti ligoninėje. Nesutikau, bet vis dėlto prikalbėjo pernakvoti pas jus. Pasiliksiu čia iki ryto.

Kitą dieną, po staigios rašytojo mirties, daktaras Lurje, gydytojas su 37 metų medicinos praktikos stažu, man pasakojo, kad jam teko valandą kalbinti draugą Cvirką, kad jis pasiliktų ligoninėje. Atėjęs į ligoninę, Cvirka išdėstė daktarui Lurje tą patį, ką vėliau pasakojo man. Apžiūrėjęs ir išklausęs ligonį, gydytojas nerado nieko įtartino. Tačiau pats faktas, kad žmogus pasijutęs blogai atsikėlė ir naktį nuėjo į ligoninę paskatino jį, kaip budintį gydytoją, prikalbėti Cvirką pasilikti, kad galėtų vietoje stebėti ir sekti. Priėmimo kambaryje Cvirkai padarė skausmą raminančią atropino injekciją. Cvirka visaip priešinosi, remdamasis bet kuriais argumentais, nenorėjo gulti į ligoninę: esą jis jaučiąsis gerai ir neverta be reikalo užimti vietą ligoninėje, varginti ligoninės personalą.

—Darbo tiek, kad būtų nuodėmė sirgti, — sakė rašytojas gydytojui.

Besiderėdamas su gydytoju, pasakojo jam apie neišdildomą įspūdį, kurį paliko jam kelionė po broliškąsias Užkaukazės respublikas.

—Tai, ką parašiau apie šią kelionę, yra lašas jūroje, palyginus su tuo, ką rašytojas turi ir gali parašyti apie tarybinę Gruziją, Armėniją, Azerbaidžaną, — pareiškė Cvirka gydytojui, kai užėjo kalba apie paskelbtąsias spaudoje apybraižas ir įspūdžius iš šios atmintinos kelionės.

Aš buvau, tur būt, net patenkintas tuo, kad Cvirka taip nelauktai atsidūrė ligoninėje, o dar daugiau tuo, kad būsime vienoje palatoje — gulėsime priešais vienas kitą. Man rūpėjo pasikalbėti, išsiaiškinti visą eilę klausimų ir retai su kuo galima buvo taip atvirai ir nuoširdžiai pasikalbėti, pasitarti, kaip su Cvirka. Bet kai aš jam šitai pasakiau, Cvirka tvirtai atsakė:

— Nieko iš to nebus, brolau, juk aš rytą išeisiu. Pasveik, susitiksime arba užeisi pas mane į Rašytojų namus ir pasikalbėsime.

Mūsų pasikalbėjimą nutraukė slaugytoja Marija, kuri padavė Cvirkai ligoninės aprangą — pižamą ir pasiūlė nueiti į vonią persirengti. Sugrįžau į palatą, atsiguliau ir pranešiau palatos draugams, kad tuoj pas mus atvyks Petras Cvirka. Po kelių minučių atsidarė durys, ir Cvirka įėjo į palatą.

— Labas, draugai! Atsiprašau, kad sutrukdžiau jūsų poilsį, — pasisveikino linksmai nusiteikęs Cvirka. Jis jau buvo su ligonio pižama. Petras pasižiūrėjo į savo lovą ir, atlenkęs antklodę, atsigulė, bet tuoj pasitaisęs pagalvį, atsisėdo lovoje. Kiti ligoniai, nors asmeniškai nepažinojo Cvirkos, visų pirma pradėjo klausinėti rašytoją, dėl kokios priežasties jis atsigulė į ligoninę. Cvirka pakartojo jiems tą patį, ką prieš keletą minučių išdėstė man koridoriuje.

— Tai vieni niekai, — gyvai pamojo ranka Cvirka, — pernakvosiu kartu su jumis, o rytoj rytą išeisiu, — pabrėžė Cvirka jau kelintą kartą.

Užėjo daktaras Lurje, pasiteiravo pas Cvirką, kaip jis įsikūrė palatoje, kaip jaučiasi, atsigulęs į lovą.

—Ryt rytą pažiūrėsime. Jei viskas bus tvarkoje, gal galėsite eiti namo, — pasakė gydytojas Cvirkai ir išeidamas palinkėjo visiems gero poilsio.

—Ačiū, ačiū. Viskas gerai ir jaučiuos visai gerai.

— Kada kelias ligoniai? — pasidomėjo Cvirka, gydytojui išėjus, ir gavęs atsakymą, pasižiūrėjo į laikrodį, patenkintas nustatė—tai dar galima bus gražiai išsimiegoti.

Cvirka vis dėlto pasidomėjo, kokia tvarka ligoninėje, kaip čia leidžia laiką. Matyt, jis jau buvo pradėjęs taikstytis su mintimi, kad ko gero teks praleisti čia kelias dienas. Smulkiai nupasakojau jam apie ligoninės režimą. Kai pasakiau, kad ligoninėje nieko nedirbu, tik skaitau, Cvirka man priekaištingai atkirto:

— Tur būt, nemoki susitvarkyti. Visai nebloga pasinaudoti buvimu ligoninėje tam, kad paskaitytum tai, kam kitomis sąlygomis nesurandi laiko. Bet reikia mokėti susikaupti ir ligoninės aplinkoje dirbti ką nors. Šiais laikais brangi

(Tąsa 4-tam puslap.)

Kristinos Stanislovaitienės kūrinių paroda pas mus

Šių metų gruodžio 2 dieną Brooklyno ir apylinkės lietuviai meno mėgėjai turės ką tai tokio nepaprasto. Tą dieną Lietuvių Kultūriniam Centre, Richmond Hill'yj, waterburietė Kristina Stanislovaitienė-Staneslow išstatys parodon apie 30 savo paišybos kūrinių.

Kristina Stanislovaitienė

Stanislovaitienė, kaip žinia, yra ne tik visuomenininkė, o ir dailininkė. Tūli jos kūriniai susilaukė premijų Waterburio meno parodose. Ji — gabi piešėja. Iš viso čion ji atsiveš apie 30 kūrinių ir išstatys juos parodon, — pasižiūrėjimui visiems, kurie atvyks ir norės matyti. Apie savo kūrinius dailininkė pateiks kalbą, paaiškinimus.

Paroda prasidės 1 valandą po pietų.

Visi kviečiami atsilankyti ir pasigrožėti meno kūriniais. Įėjimas nemokamas.

LMS News and Views

By MILDRED STENSLER

AFTER THE TOUR WAS OVER

I don't think there was a more tired, but happy, group of people the morning after, than the members of the Aido and Sietyno Choruses who journeyed to Worcester and Hartford with the operetta, "Sudrumsta Širdis."

In both towns we were met with open hands and open hearts. The hospitality accorded us was overwhelming. The Worcester women set the table, with all our favorite dishes including "kugelį," not once but three times during the course of 24 hours. At Hartford, another table was laden with various delicacies (wasn't that herring delicious?) and again everybody feasted. From the bottom of our hearts, we thank you all for your hospitality to such a large group of comparative strangers. You have created a bond of friendship as great as any kinship.

And to all who came and commended our efforts to entertain, we heartily thank you. It was a great pleasure to perform before such a wonderful audience.

LIFE'S LITTLE TRAGEDIES... Two cars, two hours overdue. One driver left his wallet at home and had to return the first 20 miles. One car hopelessly lost in the maze of Worcester's one way streets. (And him a Brooklynite!)... Last minute discovery at Worcester — not enough white stage lights. We played under the unflattering reds and blues... The wings at the Hartford hall too small to hold the full chorus, so we sang in the off stage dressing room. Not a sound of the piano or the duet on stage accompanying the chorus could be heard there. We synchronized by imagination... Ed, the romantic lead who does not get the girl, coming off stage after his final sad song of parting on the first night, completely choked up with, not emotion but horror! laryngitis. A frantic search for a medico Sunday morning. They were all out fishing—or whatever they do in winter. But, a lot of home made medication consisting of honey, hot coffee, hotter spirits, and the "show must go on" spirit of Ed himself, enabled the lover to recover enough to dramtically lose the girl another night.

HEARTTHROBS... The folks from our heroine's home town (I believe it was Lawrence — forgive me if I am mistaken) announced that they will honor Ann Stellman at a coming banquet, by proxy, if necessary... Young Johnnie Meskenas, brand new male lead in our operetta, overcoming the girls with his special brand of tender shyness... Bernie Narius, of Worcester, so enthralled with Frank Balwoods music in this operetta, that he composed English words to some of the songs right on the spot so that the young folks could sing them more readily... And composer Frank, gratefully playing the piano the rest of the evening so that all could sing and dance to their hearts' content.

* * *

"SUDRUMSTA ŠIRDIS" COMES TO NEWARK

And now, at last, by way of New York, Conn. and Mass., the operetta comes to New Jersey. Sunday afternoon, December 2, at 3:30, at the newly decorated Ukrainian Hall at 57 Beacon St., this favorite tuneful operetta will be staged again.

Extra, and double extra. Along with the operetta there will be a fine Concert program. Participating will be, the Newark Sietyno Chorus, Aido Chorus, the Ukrainian Chorus — Dnipro, the Aido Dancers and the East's newest singing attraction, baritone Leon Yonik.

Such a big show hasn't been seen in Jersey in many a year. Let us see all the old familiar faces smiling again.

Toronto, Canada

Gražiai banguoja mūsų Bangos Choras

Su kiekviena pamoka mūsų choras daro vis geresnį progresą. Štai, tik per praėjusias pamokas pasirodė keletas naujų dainininkų, o jų tarpe vienas gražus altas. Tai draugė E. Sasnauskaitė. Tikimės ateityje sulaukti daugiau buvusių ir naujų, kurie pirmu kartu trauks su mumis "Kur bėga Šešupė," "Kad už kalnų saulė slenka" ir tt.

Taipgi visi choristai ir choristės turėkit mintyje, kad choro pamokos dabar įvyksta **antradieniais,** Lietuvių svetainėje, 160 Claremont St., 8 valandą vakaro. Stenkimės visi būti laiku.

Dar vienas pažymėtinas dalykas. Visuomenė gražiai įvertina mūsų kilnų darbą. Pradžiai darbo choras gavo gražios finansinės paramos. Moterų Klubas paaukojo $25, švietimo Komisija $20. Pavieniai aukojo sekančiai: F. Gutauskas $2, K. Kilikevičius $2, ir J. Linarta $1. Kurie norite paremti chorą aukomis, galite įteikti savo aukas per choristus. Mūsų jaunos ir gražios choristės turi lapus aukoms rinkti. Jūs galite įteikti joms. Choras bus jums už tai labai dėkingas.

Tenka dar priminti, kad teko nugirsti, kad choras rengiasi užtraukti viešai per Liaudies Balso metinį koncertą, gruodžio 1 dieną.

Taipgi teko nugirsti, kad viena mūsų jauna choristė turėjo didelį šaltį ir dėl to negalėjo dalyvauti pamokose. Tai Veronika. Hey! Where were you Henry, Frankie and Joe? Let's see you all out next Tuesday. What do you say?

O dar vienas dalykas. Mūsų parengimų komisija irgi ruošiasi prie vieno parengimo. Rodos bus ir komedija su įvairiais pasilinksminimais. Sekit Liaudies Balsą — bus viskas pranešta.

Taipgi, kad nepamiršus: choro vardu dėkoju visiems aukojusiems už taip svarbią paramą mūsų chorui. O choristams: visi ateinantį antradienį būkite pamokose ir laiku.

Choro Korespondentas

—o—

Išrinkim A. A. MacLeod ir J. B. Salsberg

Kadangi provincionaliai rinkimai visai nebetoli, tai komercinė spauda, palaikanti vieną ar kitą kapitalistinę partiją, pilna kaltinimų ir kontrakaltinimų. Tai, nelyginant, kaip kiaulių rietenos prie lovio.

Skirtumas tarp liberalų ir konservatų yra labai mažas. Konservatai kiek griežtesni, o liberalai — didesni demagogai; jie tą patį daro, tó patiės siekia, tik daugiau maskuotai.

Darbo žmonėms, norintiems, šio to susilaukti, šiokio tokio pagerinimo savo būvio, reikia stengtis išrinkti kuo daugiau pažangių atstovų. Jie bus visuomet darbo žmonių balsu ir vers kapitalistus daugiau atsižvelgti į darbo žmonių reikalus.

Kur nėra kairiųjų kandidatų, darbo žmonės turėtų balsuoti už CCF kondidatus. Jų tarpe yra darbo žmonių ir galima tikėtis susilaukti iš jų daugiau opozicijos kapitalistams.

Torontiečiai Bellwoods ir St. Andrew apygardose turėtų dėti visas pastangas, patys balsuoti ir kitus raginti savo balsus atiduoti už tikruosius liaudies atstovus: **A. A. MacLeod ir J. B. Salsberg,** kad jie ir vėl būtų išrinkti. Jie įrodė, kad jie yra ryžtingi ir labai gabūs darbo žmonių reikalų gynėjai. **Rep.**

Paskutinės P. Cvirkos valandos

(Tąsa nuo 3 puslapio)

kiekviena diena, kiekviena valanda. Net ligoninėje, net gulint lovoje galima rašyti, galima versti, galima medžiagą rinkti, koresponduoti. Ir sirgti reikia mokėti, ir sergant reikia dirbti, dirbant — sveikti.

Po kelių valandų supratau, kad Cvirka dirbo sirgdamas, dirbo visai nebodamas savo sveikatos. Cvirka kūrė liaudžiai, rašė jai. Rašytojas — komunistas, visuomenininkas — bolševikas Petras Cvirka dirbo tokiu įkvėpimu, kuris nuslopina bet kokį fizinį organizmo negalavimą. Jis dirbo, įveikdamas negaluojančią širdį, organinius ir funkcionalinius kūno sutrikimus bei silpnybes. Kupinam energijos ir kūrybinės potencijos Petrui Cvirkai gyvenimas buvo darbas, gyventi, reiškė dirbti, veikti, kurti. Ir kaip gaila, kad nepaprastai jautrios sielos rašytojui, matyti, atbuko prigimtas daugumai žmonių savisaugos jausmas, atbuko instinktas, perspėjąs žmogų apie gręsiantį jo sveikatai ir gyvybei pavojų.

Į palatą užėjo sesuo Gražina ir pasiteiravo Cvirką, ar reikia jam ko nors.

— Ačiū, nieko nereikia, — atsakė jis.

Man dar labai norėjosi kalbėtis su Cvirka, bet jau buvo apie 3 valanda nakties. Neatrodė, ir niekam tokia mintis negalėjo kilti, kad Cvirka gyvena paskutines minutes. Būdamas įsitikinęs, kad dar bus gražaus laiko pasikalbėti su juo, paklausiau, ar gesinsime šviesą.

— Galima, galima. Jau laikas pasilsėti, — atsakė Cvirka.

Slaugytoja išjungė palatoje elektrą.

— Iki ryto, — pasakiau.

—Labos nakties, labos nakties,—atsakė gyvai Cvirka.

Tai buvo jo paskutinieji žodžiai.

Palatoje įsivyravo tyla. Žmonės buvo jau beužmiegą. Cvirka kelis kartus apsivertė nuo vieno šono ant kito, pasitaisė pagalvius. Tai buvo įprastas prisitaikymas prie naujos vietos, prie ligoninės patalo. Po 10-15 minučių palatoje girdėjosi ramus, lygus, miegančiųjų alsavimas. Cvirka miegojo. Jis gulėjo priešais mane, ir aš galėjau nesuklysdamas atskirti jo kvėpavimo toną palatos tyloje. Man tą naktį, kaip paprastai, sunku buvo užmigti. Gulėjau budrus, užsiėmęs savo mintimis. Taaip praėjo geras pusvalandis.

Staiga pasigirdo čio pat, per žingsnį nuo manęs, sukrečiantis kriokimas. Žmogus sukriokė visomis jėgomis, lyg įtempdamas iki paskutiniųjų balso stygas, lyg priešindamasis mirčiai, staiga užpuolusiai ir kaip geležinėmis replėmis smaugiančiai jo gerklę. Reikėjo sekundės dalelės, kad įsitikinčiau, jog tai Cvirka. Sukriokęs, jis giliai atsiduso, lyg skausmas palengvėjo. Tokio kriokimo dar nebuvau girdėjęs. Ir jis juo labiau paveikė ramioje ligoninės aplinkoje, nakties tyloje. Labai persigandau, bet instinktyviai paspaudžiau elektros skambutį, iššaukiantį budinčią sesutę. Nors vaikščioti man dar buvo labai sunku su perrištomis ir skaudančiomis kojomis, taip pat nušokau nuo lovos, įjungiau elektrą ir pribėgau prie Cvirkos. Tarp tos akimirkos, kuri praėjo iki uždegiau šviesą, Cvirka, panašiai kaip pirma, vėl sukriokė ir atsiduso.

Visus palatos ligonius pažadino ši pasąmoninė miegančiojo kova su mirtimi. Kai prišokau prie Cvirkos, jis, berods, jau nekvėpavo. Jis gulėjo ant nugaros, galva su atdaromis akimis nusviro ant dešinio peties. Man atrodė, kad su juo gal atsitiko koks priepuolis. Buvo tiesiog neįmanoma patikėti, kad guvaus, linksmo Cvirkos jau nebėra. Iš susijaudinimo, mėginau net užkalbinti Cvirką:

— Petrai, kas tau? Kas atsitiko?...

Bet Cvirka jau nebegalėjo atsakyti...

Tuč tuojau į palatą atbėgo sesuo Gražina. Mėginome bendromis jėgomis pakelti nejudantį Cvirką, paversti jį į vieną ir kitą šoną. Tai jau buvo tuščios pastangos.

Per akimirką palatoje jau buvo daktaras Lurje. Tik priėjęs prie Cvirkos, jis šūktelėjo sesutei:

— Greičiau, kamfaro! — ir ėmėsi daryti Cvirkai dirbtiną kvėpavimą. Kai pirmoji kamfaro injekcija ir energingai daromas dirbtinas kvėpavimas nedavė jokių rezultatų, daktaras Lurje, susirūpinęs ir susijaudinęs, pasakė man:

— Paskambinkite daktarui Markovičiui ir paprašykite, kad jis tuojau atvažiuotų į ligoninę.

Telefonu pažadinęs daktarą Markovičių, trumpai pasakiau jam, kad Cvirką užtikęs bemiegant staigus priepuolis, — vis dar ir pats netikėjau, kad Cvirka jau yra miręs.

Cvirkos mirčiai nenorėjo patikėti ir prityrę gydytojai. Po kokių 10 minučių atvažiavęs daktaras Markovičius kartu su daktaru Lurje tęsė Cvirkos gaivinimą. Jam ir toliau darė dirbtiną kvėpavimą, vieną po kitos kamfarą ir adrenolino injekcijas. Į talką dirbtinam kvėpavimui daryti, gydytojams išsisėmus, suėjo be budinčio ligoninės personalo ir kai kurie ligoniai.

Šie atkaklūs mėginimai atgaivinti Cvirką tęsėsi apie porą valandų. Jam padarė keliolika injekcijų, jo kūną taip energingai gaivino, kad, jei dar būtų buvęs bent vienas siūlelis, jungiantis su gyvybe, Cvirkos širdis būtų pradėjusi vėl plakti. Tačiau, reikia manyti, paskutinės jo pastangos kovoje dėl gyvybės nutrūko dar tuo momentu, kai jis po trijų nakties, antrą kartą sukriokęs, paskutinį kartą atsiduso. Mirtis atėjo pas Cvirką vogčiomis, nutraukdama jo gyvybę, kai jis miegantis nepajuto jos priartėjimo, o pajutęs smaugiančius jo gerklę mirties nagus, nebegalėjo jau jai pasipriešinti.

Buvo apie 5 valandą ryto, kai daktaras Markovičius, dar tebesitęsiant gaivinimo pastangoms, pasakė:

— Tai jau galas. Jis yra miręs, reikia apie nelaimę pranešti artimiesiems.

Tik tada supratau, sąmoningai suvokiau, kokia didelė nelaimė atsitiko. Sunku buvo apsiprasti su tuo, kas taip staigiai ir nelauktai atsitiko. Mirė Cvirka! Koks neįkainojamas nuostolis tarybinei lietuvių literatūrai! Visi, kas pažino Petrą Cvirką, gėrėjosi jo neišsenkama, nuolat augančia kūrybine potencija. Ir juo skaudesnis buvo smūgis, kurį sudavė žiauri žinia, kad Cvirkos jau nėra, kad jis daugiau jau neberašys.

Iš susijaudinimo negalėjau prisiminti reikalingų telefono numerių, nebuvo po ranka telefonų abonentų sąrašo. Pagaliau prisiskambinau "Tiesos" ats. redaktoriui Zimanui. Kai pranešiau jam liūdną žinią, jis ir tikėti nenorėjo:

— Negali būti, negali būti, iš kur sužinojote, tur būt, suklydote...

Parašiau kelis žodžius drg. K. Korsakui, gyvenančiam netoli nuo ligoninės, ir raštelį pasiunčiau per slaugytoją.

Priėjau prie dar nevisai sustingusio veliones. Ir tik dabar pamačiau tai, ko nebuvau pastebėjęs per visą naktį. Pižamos nedidelėje kišenėje ant krūtinės buvo įdėtas VKP(b) nario Petro Cvirkos partijos bilietas. Iš kišenės kyšojo partbilieto apdaro kraštai. Cvirkai — visą savo sąmoningą gyvenimą ištikimai tarnavusiam liaudžiai, ėjusiam su partija pirmose eilėse kovoje dėl darbo žmonių gerovės — buvo lemta mirti su bolševikų partijos bilietu ant krūtinės, prie širdies.

Dar nebuvo išaušęs ūkanotas debesuotas rytas, praėjo vos pusvalandis po to, kai paskambinau draugui G. Zimanui, į specpolikliniką atvyko giliai sujaudinti LKP(b) Centro Komiteto sekretorius draugas Antanas Sniečkus, artimas velionies draugas TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatas, rašytojas Antanas Venclova, "Tiesos" redaktorius G. Zimanas, rašytojas Kostas Korsakas ir Lietuvos Tarybinių Rašytojų Sąjungos Valdybos sekretorius Romas Šarmaitis. Papasakojau jiems, kiek pajėgiau, dar neatsigavęs nuo sukrėtimo, apie įžymiausiojo lietuvių prozaiko paskutines valandas.

ATMINČIAI

Juozo Čerkausko,

kuris mirė spalių 25 d., 1948 m., Vilniuj, Lietuvoj.

Nors laikas bėgdamas neša viską užmirštin ir gydo žaizdas, vienok mirties padaryta žaizda mūsų širdyse negyja ir, rodos, išnaujo atsiveria, kada tik mes prisimename mūsų mylimą sūnų ir brolį. Mes liūdime širdies skausmuose tavęs, sūneli ir broleli!

Motina, sesutės ir brolis Čerkauskai

Jiems karas puikiai apsimoka

Žymusis republikonų lyderis ir nuolatinis prezidento Trumano patarėjas John Foster Dulles yra lyderis International Nickel kompanijos. Ta kompanija dabar paskelbė duomenis apie šių metų pelnus. Kaip tik Dulleso patarimu prezidentas įtraukė Ameriką karan Korėjoje, Nickel kompanijos pelnai iškilo į padanges. Mat, nikelis labai reikalingas metalas gaminimui karo pabuklų .

Kompanijos raportas parodo, kad šiemet per pirmuosius devynis mėnesius ji pasidarė gryno pelno, padengus visas gamybos išlaidas ir apmokėjus visus taksus, net $45,000,000! Jei taip biznis gerai eis iki pabaigos metų, o jis eis, jeigu karas Korėjoje nepasibaigs, tai šiemet Dulles'o International Nickel Co. pasidarys net $65,000,000 gryno pelno! Tai bus aukščiausias pelnas visoje tos kompanijos istorijoje.

Štai kodėl Dulles ir kiti panašūs kapitalistai taip karštai agituoja už tęsimą karo Korėjoje ir už didesnį apsiginklavimą. Štai kodėl juos šiandien purto baisiausia baimė, kad šis karas Korėjoje gali pasibaigti ir kad gali pasaulyje užviešpatauti pastovi taika. Tuojau International Nickel Co. ir kitų metalo korporacijų pelnai susitrauktų. **Amerikonas**

Philadelphia, Pa.

Laukia bankieto

Diena po dienos, sulauksime subatos, gruodžio pirmosios. Tai bus įspūdingas vakaras, suvažiuos daug lietuvių netik iš šio didmiesčio, bet ir iš tolimesnės apylinkės, siekiant New Yorką ir Baltimorę. Senokai jau besimatę mūsų pažangūs lietuviai linksmai kalbėsis, pasakos savo pergyventųs nuotikius ir džiaugsis gavę progą pasimatyti, pasikalbėti su mūsų senokų laikų literatu, apysakų rašėju gerbiamu **Senu Vincu.** Senas Vincas jau peržengęs septintą dešimtį metų. Darbuojasi rašinėjime lietuvių pažangiai spaudai jau virš 45 metai. Kas jį seniai matė, gal vaizduojasi, kad jis senas "seneliukas? Bet sutikę įsitikins, kad jis dar tvirtas, ir palinkęs dar daug metelių pagyventi. Tai bus labai įdomus, ir labai retai kam sulauktinas tokis pokylis. Didžiausias nesmagumas bus tiems, kurie nesužinos ir neatsilankys į šią iškilmę. Rengėjai labai rūpinasi, kad kuo daugiausia mūsų lietuviškos visuomenės supažindinti su šiuo bankietu, kad jie turėtų progą dalyvauti. Mūsų draugės klubietės, darbščiausios virėjos taip jau labai daug darbuojasi maisto gaminime ir jo vertybės parinkime. Mūsų menininkai, Lyros Chore taipgi darbuojasi, kad lietuviškas menas, dainos, muzika, šokiai, būtų aukštos vertės. O mūsų Richmondo lietuviškas orkestras, vadovaujamas J. Ivanausko, pasivadinęs "Kepurnikų Orkestru," irgi žada patenkinti ir jaunesnius ir senesnius, kurie nepatingės savo kojelių pamiklinti.

Taigi, belieka tik nepamiršti, kad šeštadienį, gruodžio 1 d., reikia atsilankyti į RUBA HALL, 414 Green St., ne vėliau septynių vakare.

—o—

Iš toliau pasiekia pirmiau

Ne paslaptis, kad Seną Vincą daug kas žino ir gerbia. Daug kas norės pasveikinti per laišką, kurie negalės atvykti į bankietą. Jau pasiekė sveikinimai, net iš tolimos Floridos. Kiti skundžiasi nežiną komiteto antrašo. Todėl vieną čia priminsiu: A. Žalgyner, 1009 Jackson St., Philadelphia, Pa.

Niekas neturi jaustis nuskriaustu dėl nežinojimo, kur įvyks tas bankietas, nes visi Laisvės mylėtojai žino apie tai, tad nepatingės ir kitiems apie tai pasakyti. Taigi, tiki pasimatymui subatoje, gruodžio pirmą. **D. Kamajiškis**

Madrid. — Kariniai Amerikos pasiuntiniai jau pasirinko vietas karinėms savo lėktuvų stovykloms Ispanijoje.

Jei jūsų draugijai, klubui ar chorui reikia kokių stambesnių spausdinių: konstitucijų, mokesčių knygelių ar kitko, — nesibaidykite, kad daug kainuos, pirma pasitarkite su Laisvės spaustuve.

Operetė

SUDRUMSTA ŠIRDIS

KONCERTAS

Rengia LMS 3-čioji Apskritis

Sekmadienį, Gruodžio 2 Dec.

PRADŽIA LYGIAI
3:30 P. M.

ANN STELMOKAITĖ-EICKE
Nastutės rolėje.

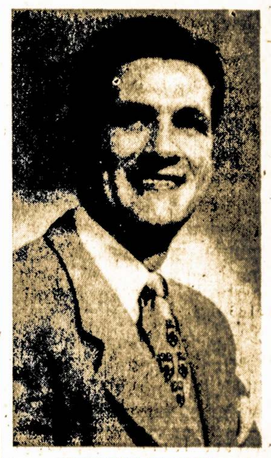

EDWARD SKUČAS
Jono rolėje

UKRAINŲ SALĖJE

57 Beacon St., Newark, N. J.

Koncerte dalyvaus Sietyno Choras, Aido Choras ir Aido Šokėjos, Ukrainų Choras Dnipro, ir dainininkas Leon Yonikas

Kviečiame skaitlingai susirinkti, pamatyti ir išgirsti šią gražią operetę, kuri taip plačiai yra vaidinama ir publikos mėgiama.

Philadelphia, Pa.

BANKIETAS IR KONCERTAS

Pagerbimui SENO VINCO jo 45 metų literatūrinės darbuotės sukaktuvėse

Subatoje, Gruodžio 1 December

R. U. B. A. HALL

414 Green Street, Philadelphia, Pa.

Pradžia 7:30 vakare

Senas Vincas per 45 metus yra parašęs daug apysakų ir cilėraščių. Jo pasitarnavimas lietuvių kultūrai yra didžiai vertingas. Todėl atsilankymas į šį bankietą reikš ne tik užuojautą autoriui, bet ir paramą lietuviškai kultūrai.—Turėsime skanių valgių, gėrimų ir puikų koncertą, kurį išpildys LYROS CHORAS, taipgi ir Orkestras.

Todėl prašome skaitlingai atsilankyti. Įžanga tik $2.

Kviečia LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBO KOMISIJA

Chicagos Žinios

LDS 53 kp., kuri yra visų skaitlingiausia kuopa visame LDS, rengia žaislų vakarą, gruodžio 1 d., vakare, Lietuvių Auditorijoje, 3133 So. Halsted St. Aišku, jei ir tik vien nariai dalyvautų, svetainė būtų pilna. Tačiau rengimo komisija yra giliai įsitikinusi, jog į šį žaislų vakarą atsilankys visa Chicagos pažangi visuomenė.

Aukščiau minimas žaislų vakaras dar ir tuo įdomus, kad jį rengia veik vien moterys su tikslu įrodymui, kad prie tokio žaislų vakaro surengimo moterys daugiau turi gabumų už vyrus. Jos jau turi sunešusios daug vertingų dovanų, o vis dar dovanų rinkliava tęsiasi.

Jei moterys gali padaryti, ką jos nusitaria, tai abejoti netenka, tačiau vyrų pareiga dalyvauti tame žaislų vakarėlyje, ir patiems patirti, kad moterys veikia, ir kaip jos savo pažadus išpildo.

Kuopietė.

DR. S. MATULAITIS —30— 10-10-51

Lietuvių tautos istorija

(Tąsa)

III.

BAJORIJA ĮGYJA VIS DIDESNĖS GALĖS. SEIMAI. STATUTAS.

Kazimiero suteiktoji privilegija Lietuvos bajorijai turėjo svarbių pasekmių. Bajorija įgijo dar didesnę galybę valstybėje, jos turtai ėmė smarkiau augti. Nuo jų ne tik parėjo kunigaikščio išrinkimas, bet tas kunigaikštis be bajorijos leidimo negalėjo uždėti ant jų mokesnių. O tuomet toki anėdėliai pasidarė ypačiai reikalingi, nes atleidus bajorų turtus nuo mokesnių mokėjimo, valstybės iždė ėmė trūkti pinigų. Tuo tarpu nuolatiniai karai su Maskva reikalavo didelių išlaidų. Tekdavo dažnai šaukti bajorų seimus ir prašyti iš jų pinigų. Bajorija tuo pasinaudojo. Kas kartas išsiderėdavo sau vis didesnių laisvių ir palengvinimų, susiaurindama didžiojo kunigaikščio valdžią.

Kazimierui mirus, Lietuvos bajorija išrinko didžiuoju kunigaikščiu jo sūnų Aleksandrą, iš kurio išsiderėjo sau didesnių teisių. Savo privilegijoj Aleksandras pasižadėjo be bajorų tarybos pritarimo nesiųsti pasiuntinių į svetimas šalis. Pasižadėjo be tarybos leidimo neatimti iš bajorų dvarų ir tarnybų, nepavesti pasienių pilių, nedaryti išlaidų iš valstybės iždo. Be to, pasižadėjo nekelti žmonių žemesnės kilties aukščiau už bajorus.

Nuo to laiko visa tai didysis kunigaikštis galėjo daryti tiktai leidus tam tikrai iš didžiųjų bajorų susidariusiai tarybai. Ta privilegija buvo duota 1492 m.

Tokiu būdu išaugo bajorų įstaiga, kuri stipriai apribojo didžiojo kunigaikščio valdžią. Algirdo ir Kęstučio laikais didieji kunigaikščiai elgėsi arba savo nuožvalga, arba pasikalbėję su savo artimiausiais giminėmis. Vytautas, kuris užkariavo didžiojo kunigaikščio sostą tiktai ačiū Lietuvos bajorų pagalbai, priverstas buvo svarbesniuose reikaluose klaustis nuomonės savo svarbiausios paramos — didžiosios bajorijos. Bet ta didžponių nuomonė nebuvo jam būtina. Jisai arba priimdavo ją, arba, kaip tat dažniausiai būdavo, elgdavosi savu noru. Toki aukštesnieji bajorai patarėjai vadinosi Vytauto laikais žinovais. Vėliau, dar prie Vytauto gyvos galvos, jau pradėjo vadinti juos patarėjais. Patarėjo vardą gaudavo tiktai bajorai, kurie užimdavo aukštas vietas valstybėje: kaštelionai, seniūnai ir kiti turtingi ir galingi ponai. Ilgainiui ta taryba įgijo vis didesnės svarbos.

Kuomet Kazimieras, tapęs lenkų karalium, išvažiavo Lenkijon, Lietuvoje taryba paėmė į savo rankas vyriausią valdžią. Bet didysis kunigaikštis galėjo elgtis ir be susižinojimo su taryba. Aleksandras, kaip jau matėme, savo privilegijoj prisižadėjo nerišti kai kurių klausimų be tarybos leidimo. Tokiu būdu taryba įgijo didesnę svarbą. Galutinai taryba apribojo didžiojo kunigaikščio valdžią nuo 1506 m., kuomet Aleksandro įpėdinis Zigmantas II (pramintas seniu) davė savo privilegiją. Toj privilegijoje Zigmantas pripažino, kad nuo to laiko visi įstatymai ir paliepimai, valstybės naudai leidžiami, gali būti didžiojo kunigaikščio įvykinami tiktai tarybai pritarus. Paprastai taip būdavo. Kuomet Zigmantas, išrinktas lenkų karalium, gyvendavo Lenkijoj, jisai savo sumanymus, Lietuvą lytinčius, atsiųsdavo Lietuvos tarybai. Ši arba pati juos apsvarsčius nuspręsdavo, arba, jei neturėdavo teisės viena nutarti (jeigu klausimas ėjo apie mokesnių pakėlimą), atiduodavo nuspręsti tam tyčia sušauktam bajorų seimui.

Kaip pirmiau kunigaikščio patarėjais, taip dabar tarybos nariais palikdavo ne tie, kurie pasižymėdavo savo gabumu ir užpelnais, bet tie, kurie patys arba jų bočiai buvo įsitarnavę didžiajam kunigaikščiui, arba buvo aukštos kilmės ir turėjo didelius turtus. Taryboj sėdėdavo paprastai ir vyskupai ir kiti bažnyčios didikai.

Vilniaus vaivada vadinosi kanclerium. Per jo kanceliariją ėjo visi tarybos reikalai. Jis dėjo antspaudus ant svarbesniųjų valstybės raštų. Jo kanceliarijoj surašydavo visus valstybės užsieninius ir vidurinius aktus ir popierius. Iš tų raštų susidarė rinkinys, vadinamas "Lietuvos Metrika," kuri turi labai didelę svarbą tų laikų Lietuvos istorijai pažinti.

Buvo klausimų, kuriuos išrišti galėjo tiktai bajorijos seimai. Pirmučiausia seimą šaukdavo tiktai didžiajam kunigaikščiui išrinkti, o taip pat kuomet didžiajam kunigaikščiui tekdavo kreiptis į bajoriją, kad užsidėtų mokesnių valstybės iždui papildyti. Ne visi bajorai buvo kviečiami į seimą. Paprastai kviečiama buvo tiktai turtingieji ir kurie turėjo didesnės įtekmės.

Mat, tarp bajorų buvo didelis skirtumas turtingumu ir įtekmingumu. Turtingiausi, o per tai įtekmingiausi buvo tie, kurie turėjo didelius dvarus nuosavybėje. Jie gaudavo aukštesnes vietas; jiems didysis kunigaikštis pavesdavo valdyti dideles apskritis; jiems atiduodavo naudotis dideliais dvarais su daugybe baudžiauninkų. Toki bajorai paprastai puikiai gyveno. ("Pas juos puikūs valgymai ir smaguriai, brangūs vynai, žaislai ir nuolatiniai šokiai — tai visas jų gyvenimo smagumas." — Taip aprašo tų laikų didžiąją Lietuvos bajoriją pabėgęs iš Maskvos bajoras Kurbskis, kurį paskutinis Jogailaitis Zigmantas Augustas buvo priėmęs Lietuvon ir pavedęs jam Lydą ir Kovelį.)

Mažiau įtekmės turėjo tie bajorai, kuriems didysis kunigaikštis pavesdavo mažesnius dvarus laikyti. Juos taip pat kviesdavo į bajorų seimus.

Pelnas, gaunamas iš dvaro, paprastai taip būdavo dalinamas: iš vaisių pirmučiausia atiduodavo dešimtinę bažnyčiai, po to atidėdavo kiek reikia pasėliui ir vergams išmaitinti, o likusius dalindavo į tris dalis: dvi dali turėdavo eiti didžiojo kunigaikščio iždan, o trečioji likdavo valdytojo naudai.

(Štai kokios sąlygos buvo pastatytos Medininkų dvaro valdytojui: "Iš rugių ir visokių vasarojų, kurie bus pasėti tame dvare, pirmučiausia atiduok dešimtinę bažnyčiai, taip pat atiduok ardinariją vergams visiems metams; kas atliks — dvi dali mums, o trečia dalis tau. Linus surinkti ir duoti vergams, kad suaustų audinių ir staltiesių kunigaikščiui. Jeigu mes, rašo didysis kunigaikštis, būsime Medininkuose, tad tu suteiksi mums kiek reikia arklių su ratais. Jeigu tau palieptume duoti arklius į Vilnių ar karan mumis vežti, tad turi tuojau išpildyti.

(Daugiau bus)

MONTREAL, CANADA

Skundžiamasi pašto patarnavimu

Montrealo pašto įstaigos, kad "sutaupyti pinigų" išvežiojant "special delivery" laiškus, įvedė naują sistemą— atidavė kontraktoriams tokių laiškų išvežiojimą. Bet pasirodo, kad toks metodas duoda labai prastą pašto patarnavimą. "Special delivery" laiškas, kuris gavėją turi pasiekti tą pačią dieną, kartais jį pasiekia tik už dviejų-trijų dienų.

Pirmiau "special delivery" laiškai buvo vežiojami pašto įstaigų motociklais. Laišką pristačius būdavo paimamas parašas. Dabar atidavus kontraktoriams išvežioti automobiliais (special delivery laiškai vežiojami šešis kartus į dieną), to nereikalaujama. Todėl nėra galimybių patikrinti paštui ar vežėjai tikrai pristatė laišką ir jei pristatė, tai kokiu laiku.

O jei atvežus "special delivery" laišką nieko nėra namie, tuomet vežėjas vežasi atgal, priduoda jį paštui ir sekančią dieną tas laiškas jau siunčiamas paprastu laišku, nežiūrint, kad už tą laišką pašto ženklai apmokėti kaipo "special delivery."

Toks netikęs metodas "special delivery" pašto aptarnavimui pas žmones iššaukia didelį pasipiktinimą, ir skundą.

—o—

Persikėlė mokesčių įstaiga

Provincialio Mokesčių Departmento raštinės (Offices of the Provincial Revenue Department), kurios visas laikas buvo ant kampo St. Gabriel ir St. Therese gatvių, dabar perkelta į naują vietą — 1510 Drummond St.

Buvusią raštinės vietą ir pastatus užėmė provincialės policijos įstaigos.

—o—

Grąžino — bet per vėlai

Alfred Lapoint, 70 metų amžiaus, pereitą savaitę buvo teisiamas už vagystę. Iš pastatyto troko, mat, buvo pavogęs paklodę. Kadangi pažvelgus į policijos rekordus pasirodė, kad šis senukas jau ne pirmu kartu teisiamas už vagystes, tai teisėjas šį kartą jį nubaudė šešis mėnesius kalėti.

Išgirdęs teisėjo nuosprendį, Lapoint sušuko: "Aš sugrąžinau paklodę." Teisėjas atsakė: "Je, bet po to, kaip buvai policijos pagautas."

—o—

Sugrąžino už permokėjimą baldų

Egzistuojant namų trūkumui iš vienos pusės, o rendų nušaldymui, vaduojantis War Time Price and Trade Board reguliacijomis, iš kitos pusės, karui pasibaigus čia namų savininkų buvo plačiai praktikuojama išrenduojant butą kartu parduoti ir senus baldus už gana aukštą kainą. Nors, tiesa, tų pačių reguliacijų patvarkymu, tokiuose atsitikimuose, W. T. P. T. B. turėjo apkainuoti baldus ir tiek tik už juos savininkas galėjo imti ar randauninkas mokėti. Bet abiem pusėm "be žinios" susitarus, daugeliu atžvilgių tas įstatymas būdavo apeitas.

Tačiau vienas rendauninkas, Armand Geudron, kad gauti užrenduoti butą ant 1190 St. Mathew st., savininkei Mary Cumis sumokėjo už baldus daugiau, negu tuo laiku veikusi W. T. P. T. B. vėliau apkainavo. Dalykas atsidūrė teisme. Teismas tik užsibaigė šią savaitę. Teisėjas, nors pastebėjo, kad įstatymų laužyme kaltas ir rendauninkas, tačiau visvien pripažino, kad jo permokėtus už senus baldus $1,794.70, savininkė turi sugrąžinti.

—o—

Gerai eina LB vajus

Viskas rodo, kad Liaudies Balso vajus Montrealo ir apylinkės ribose vystosi gražiai. Puikiai darbuojamasi atnaujinimui prenumeratų ir taipgi aukų rinkime. Laikraščiui reikalinga finansinė parama žmonėse turi gerą atbalsį. Ir tai aiškiai matosi rezultatai, nors vajaus dar tik pradžia.

Atrodo, kad iškeltas obalsis: **"Montrealo apylinkėje nemažiau 50 LB rėmėjų po $10 aukų",** o antrą tokią pat dalį sumos po $5, $2 ir $1, gauna didelio pritarimo Montrealo lietuviuose. Veik netenka ir abejoti, kad kvota $550 bus išpildyta su dideliu, dideliu kaupu (kas laikraščio išlaikymui, dėl kainų pakilimo, būtinai reikalinga).

Jei taip, tai pažangiesiems Montrealo lietuviams būtų didžiausia garbė!

—o—

Serga

Tamkevičių dukrelė Aldona sunkiai susirgo skarletina. Paguldyta ligoninėje.

—o—

Baigė aukštesniąją mokyklą

Tik dabar korespondentui teko sužinoti, kad Helen Vaitiekūnaitė (Albino ir Julės Vaitiekūnų dukrelė), spalio 25 d., su gerais pažymėjimais baigė (graduated) D'Arcy McGee High School.

Kiek žinia, Helena tęs ir toliau mokslą. Geriausio jai pasisekimo. **J.—**

Chicagos Žinios

Chicagos žmonės tars savo žodį lapkričio 25 dieną

Lapkričio 6 d., prieš federalinę grandžiurę stojo liudyti Harvey Clark Jr., ir jo žmona. Dėlei šios negrų šeimos kilo riaušės Ciceroj liepos mėnesį, kada jie bandė įsikraustyti į apartmentą, 6139 W. 19th st., Cicero.

Clark prieš grandžiurę liudijo, kad Cicero policija, po Erwin Kenovsky komanda, pirmiausiai pradėjo vartoti spėką, kad jo šeimą nedaleidus įsikraustyti. Jis sakė, kad Ciceros policija labai šlykščiai elgėsi ir vienas net šautuvo pagalba išvaręs jį iš apartmento, kurį jis buvo nusinuomavęs.

Kada birželio 8 d. Clark šeima bandė įsikraustyti, buvo susirinkus minia, bet tykiai stovėjusi iki pat čyfas Kenovsky pribuvęs ant scenos. Kenovsky atvykus du detektyvai pradėję Clarką stumdyti ir vienas spėka įmetė jį į troką pareikšdamas: "Aš tau galvą sudaužysiu, jei tu nelipsi į troką", liudijo Clark prieš grandžiurę.

Pats Kenovsky paskui privertęs Mrs. Clark lipti į karą ir pradėjęs iš piktumo sielotis. Minia pradėjus baubti. Keletas policistų laikė išsitraukę šautuvus.

Tai taip liudijo Clark prieš federalinę grandžiurę, kuri jau apklausinėjo daug liudininkų. Bet ar federalinė grandžiurė ims kokius žingsnius, kad patraukti atsakomybėn tikruosius kaltininkus Ciceros riaušių, kol kas nesimato jokių žymių.

Chicagos piliečiai nenori daugiau tokių riaušių ir jie jau savo protestais privertė federalinę grandžiurę pamainyti pirmosios Cook apskrities grandžiurės nuosprendį ir išteisinti tos džiurės apkaltintus asmenis. Dabar, kad dar tvirčiau pareiškus piliečių protestus prieš džiurės vilkinimą viso dalyko ir prieš naujai skleidžiamą propagandą per Baltąjį Rateli, kad vėl nejvyktų panašios riaušės, Coliseum salėje lapkričio 25 d. bus didelė piliečių demonstracija.

Rep.

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo reikalai Chicagoje

Lapkričio 15 d. įvyko pirmas naujai išrinkto LDS 2-ros Apskrities komiteto posėdis. Reikia žymėti, kad visi nariai susirinko laiku ir darbą pradėjome pavyzdingai.

Finansų sekretorė raportavo, kad pridėjus konferencijos įplaukas, iždė turime $135.02. Iždininkas su tuo sutiko.

Pirmininkas raportavo, kad dalyvavęs jaunimo susirinkime ir jie patarė po Naujų Metų šaukti jaunimo ir Apskrities komiteto bendrą susirinkimą, kad apdiskusuoti, kaip turime ateityje pagerinti veikimą. Nutarta tuo reikalu šaukti susirinkimą vasario pabaigoje.

Išrinktas delegatas į Ateivių Teisių Gynimo konferenciją ir tam reikalui paskirta $7.

Nupirkta bilietų už $5 į civilių Teisių Gynimo bazarą.

Išrinkti net 5 broliški delegatai į LDS 7-tos Apskrities konferenciją, kuri atsibus lapkričio 25 d., Kenosha, Wis.

Nauja valdyba išrinkta sekamai: pirm. G. Montvila, vice pirm. O. Remeikienė, sekr. J. Marazienė, jos pagelbininku Marazas. Iždininkas S. Kanapė, fin. sekr. J. Gelgaudas. Biznio komisija: K. G. Budrys, J. Stulgis ir J. Staškus.

Paimtas daržas dėl pavasarinio pikniko ant 25 d. gegužės. Tuo reikalu liko informuotas biznio komitetas, kad tartųsi su LDS 1-mos Apskrities komitetu, dėl pagaminimo bilietų ir abelnai pasiruošimo prie pikniko.

Posėdžiai nutarta laikyti kas 3 ketvirtadienis kiekvieno mėnesio.

Vajaus reikalas vis dar neina, kaip turėtų eiti. Tikimasi tas pataisyti. **J. M.,** Sekr.

Prezidentas Trumanas konferuoja su generolu Eisenhoweriu Washingtone. Generolas buvo atkviestas iš Europos paaiškinti prezidentui, kaip sekasi Vakarinės Europos apginklavimas.

Roma. — Šeštadienį čia susirinks Atlanto kraštų atstovai. Generolas Eisenhoweris dėstys jiems, kaip ginkluot vakarų Europą prieš komunizmą.

Campbell Hill, Ill.—Viesulas sunaikino beveik trečdalį šio 800 gyventojų miestelio.

Rochester, N. Y.

Širdinga padėka

Širdingai dėkoju visiems draugams ir draugėms už malonų atjautimą manęs sunkioje ligoje. Niekada nemaniau, kad aš turiu tiek daug gerų draugų. Iš daugelio kitų miestų ir valstybių gavau laiškų ir dovanų su geriausiais linkėjimais.

Širdingai ačiu Gedemino Draugystei už gėles, moterų kuopai ir visoms draugėms už dovanas, gėles ir visokią pagalbą laike mano ligos.

Nors mano sveikata dar nelabai kokia, bet jau galiu po kambarį vaikščioti. Jeigu sveikata pavelins, gal galėsiu kaip nors visiems atsilygiuti. Širdingiausia visiems padėka.

L. Bekešienė.

Montello, Mass.

Apie trys savaitės atgal darbe prie vedimo telefonų stulpų sunkiai įsikirto į kojų Edward Skliutas, Jr. Yra pasidavęs po draugystėmis. Serga namuose, 108 Ames St.

Ed. Skliutas yra LTN Draugovės bordirektorius ir veikia Skeet Klube; priklauso prie Lietuvių Piliečių Klubo ir St. Roko Draugystės. Jo tėvai skaito Laisvę, tai ir jis myli pasiskaityti, ir, reikalui esant, paremia finansiškai.

Jau seniai serga George Gutauskas. Dabar jį visai paguldė į lovą, vos gyvybę palaiko. Kai sveikas buvo, Gutauskas pritardavo darbininkų judėjimui. Jo žmona priklauso prie LLD 6 kuopos, atsižymėjusi aukomis, o jų duktė Elzbieta yra dainavusi ir veikus Liuosybės Chore. Dabar nedalyvauja, nes daug darbo turi namuose ir dirbtuvėje. Augina dvi dukreles, gelbsti ir sergantį tėvą prižiūrėti. Dalyvauti dainavime nebeturi laiko, nors ji turi gerą balsą.

Žolynas

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos taikos šalininkų kongresas

BEIRUTAS, spal. 3 d. — Laikraštis "Aš-Šark" praneša, kad nuo rugsėjo 8 iki 11 d. Romoje vyko Paruošiamojo komiteto Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos taikos šalininkų kongresui organizuoti posėdžiai. Paruošiamasis komitetas pripažino reikalingu sušaukti Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos taikos šalininkų kongresą. Paruošiamojo komiteto posėdžiuose visapusiškai apsvarsčius klausimus, buvo parengti bendri pasiūlymai, o taip pat kongreso darbų tvarka, kuriems vienbalsiai pritarė Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos šalių atstovai. Atstovai savo kalbose pažymėjo, kad naujo karo pavojus padidėjo ir ruošimasis karui vyksta sparčiais tempais, o to rezultatas yra šių šalių pavertimas karinėmis bazėmis, sąmokslų ir provokacijų centrais, o taip pat patrankų mėsos šaltiniais.

Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos taikos šalininkų kongresą numatyta sušaukti Kaire 1952 metų sausio mėnesį.

Laisvės įstaigoje visada galite gauti medaus. Karščiuose gerkite lemonadą su medum.

Jei dar neturite, tai tuojau įsigykite Rojaus Mizaros vėliausią apysaką

KELIAS Į LAIMĘ

Knyga gražiuose viršeliuose; turi 368 puslapius, vaizduoja lietuvių gyvenimą.

Pažinkite Mykolo Kilpos, veikalo herojaus, išgyvenimus Lietuvoje ir Amerikoje.

Tai apysaka, kurią pradėjus skaityti, nenorėsite padėti į šalį, kol užbaigsite!

Duokite šią knygą savo draugui bei kaimynui pasiskaityti, tai bus jam gražiausia dovana.

Knygos kaina $1.50. Užsakymus siųskite:

"LAISVĖ"

110-12 Atlantic Ave. Richmond Hill 19, N. Y.

CHARLES J. ROMAN

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Liūdėsio valandoj kreipkitės prie manęs dieną ar naktį, greit suteiksime moderniską patarnavimą. Patogiai ir gražiai moderniškai įruošta mūsų šermeninė. Mūsų patarnavimu ir kainomis būsite patenkinti.

1113 Mt. Vernon St., Phila., Pa.

Telefonas Poplar 4110

IŠ URUGUAJAUS

FILMĄ "MARYTĖ" PAMAČIUS

MONTEVIDEO.—Rugsėjo 30 dieną Uruguajaus lietuviams buvo nepaprastai iškilminga diena. Dideliais būriais lipo iš tramvajų ir autobusų ir rinkosi į didžiules "Copacabana" kino patalpas pamatyti pirmą lietuvišką filmą "Marytę."

Čia susitiko seni pažįstami iš tolimų priemiesčių ir provincijos. Ėjo su savo šeimomis, nekurie, sukūrusieji šeimas su kitataučiais bei kitatautėmis, atsivedė savo gimines, kad supažindinus su tolimąja ir miela gimtine. Žmonių nuotaika buvo tiesiog "atpuskinė" arba velykinė. Tik su tuo skirtumu, kad šiandien čia žmonės būriavosi pažiūrėti ne Kristaus kančių, o kančių savo tėvynės: jos sūnų ir dukrų, aukojusių save, kad prikėlus šalį naujam laimingam gyvenimui.

Po dviejų įdomių tarybinių kronikos filmų, ekrane stambus užrašas "Marytė"! Mūsų publika ima sekti filmą su dideliu susikaupimu. Žingeidumas nugali visokį šnibždesį ir girdisi tik aktorių žodžiai vargingoje lietuvio grįtelėje. Tai Melnikų šeima su savo rūpesčiais. Šeima, davusi mūsų tautai herojų Marytę. Ši gabi mergaitė verčiama nutraukti mokslą pradinėje mokykloje ir eiti parsisamdyti, kad tuo padėjus išmaitinti savo jaunesnius broliukus. Tai santvarkos skriauda, kurią ir mes išeiviai savo širdyje tebenešiojame. Ir nors prabėgo skaičius metų, bet šiandien primintą tąją skriauda ir vėl suvilgo mums blakstienas...

Filme apstu gražių gamtos vaizdų ir šale jų—vaizdų iš darbininkų būklės ir kovų: slapti darbininkų susirinkimai, kuriuose gvildenama Lietuvos likimas naujo karo atveju, policijos persekiojimai. Lietuvos valdovų ir kunigijos palinkimas link Berlyno čia aiškiai pavaizduojamas. Ir, pagaliau, Vilniaus atgavimas ir naujas karas.

L. Binkytė, visose įvykių atmainose, sėkmingai interpretuoja Marytės Melnikaitės rolę ir žavi mūsų publiką. Betgi pilnoje savo meninėje jėgoje ji pasirodo, kuomet interpretuoja Marytės veiklą partizanų būryje ir kovoje prieš Hitlerio gaujas.

Dabar niekas ramiai sėdėti kėdėje negali ir delnų plojimas perskrodžia salės tylą, kai mergina, priešų apsupta, nepuola panikon, o užsidegusi kerštu eina į ataką su rankinėmis granatomis. Bet vistik, skaitlingo priešų būrio ji tampa suimta, kankinta ir nužudyta.

Veikiausia šis filmas neužilgo bus rodomas ir antru kartu. Tad, kurie dar nematėte, stenkitės pamatyti. O ir mačiusiems ne pro šalį pažiūrėti antrą kartą.

J. Geglys

JI DAINUOJA!
JI ŠOKA!
JI MYLI!

"GOLDEN GIRL"

Techni-spalvomis
žvaigždžiuoja:
MITZI GAYNOR
DALE ROBERTSON
DENNIS DAY
JAMES BARTON
ir scenoje
Šaunus Revue šventėm
The Blackburn Twins
Pam Cavan - Harold Barnes
Jan August ir kiti

ROXY 7TH AVENUE Ir 50TH ST.

New Yorko ir Apielinkės Žinios

Moterys apdovanos darbininkų bazarą

Gruodžio 13, 14, 15, ir 16 dienomis įvyksiančiam St. Nicholas Arenoje darbininkų bazarui moterų organizacijos jau pažadėjusios savo narių talką kafeterijai vesti.

Pažadas neliečia vien aptarnavimą. Komitetas skelbia, jog jau pažadėta dovanoti keptų kalakutų, vištų, kitų mėsų, pyragų, tortų, gefulte fish ir kitokių valgių. Kad tai ne pagyros, o tikrovė, tai jau žino visi buvusieji svečiuotis perpildytoje bazaro kafeterijoje praėjusiais keleriais metais.

Gubernatorius Dewey skelbia tyrinėsiąs visą New Yorko uosto padėtį.

Filmos--Teatrai

"A Christmas Carol"

New Yorko teatruose ne užilgo pradės rodyti šią anglų filmą, gamintą sekme Charles Dickens'o pasakėčios apie šykštuolį Scrooge. Vadovaujančią rolę vaidina Alastair Sim. Kiti — Kathleen Harrison, Clifford Mollison, Jack Warner.

Vaizduojama, kaip Scrooge dėl didelio šykštumo tampa ir pats žiauriu ir nelaimingu. Jis nedamoka savo darbininkams ir tarnams; neturi laiko net pas mirštantį savo bendradarbį laiku nueiti; su gimine nesusieina, nes kainuotų pinigų; per visą amžių jam tarnaujantį sekretorių nenori net Kalėdomis išleisti iš darbo pas šeimą. Vaizduojamuoju momentu, tačiau, nors ir su didžiu išmėtinėjimu, jis visgi sekretorių išleidžia tai vienai dienai pirmą kartą per daugelį metų.

Kalnas nežmoniškumo nuodėmių vis dėl to jam neleidžia nurimti. Parėjęs namo Kalėdų vakarą, vienišas, jis bijosi, jam vaizduojasi vaiduokliai. Pasirodo septyneri metai miręs biznio dalininkas, paskiau praeities, dabarties ir ateities "dvasios." Rodo jo blogumus, ragina taisytis. Tačiau jis sakosi tam persenas. Bet paskiausioji dvasia, rodanti kapą ir tą panieką, su kokia jį palaidos, jį išgazdina.

Atbudęs, supratęs, jog tai buvo sapnas, Scrooge taip palinksmėjo ir pakito, jog net jo tarnaitė pamanė, kad jis sukvailiojo — jis pradėjo žmoniškai elgtis.

Stebint tą filmos piktąjį Scrooge man atėjo mintis, jog tas Dickens'o šykštuolis buvo angelas, lyginant su mūsiškių laikų skrūdžiais, kurie milijonus žmonių išžudytų bile tiktai gaminimu žudymo įrankių galėtų krautis milžiniškus pelnus.

Filma šiltai žmoniška, matytina.

S.

Šaunūs 25 m. sukakties vaidinimai!
Kaip pasiėkti Broadway!
Šeši jaunuoliai bando prasiveržt į didmiestį!

"TWO TICKETS TO BROADWAY"

(Du bilietai į Broadway)
Techni spalvomis
žvaigždžiuoja:
TONY MARTIN
JANET LEIGH
GLORIA DE HAVEN
EDDIE BRACKEN
ANN MILLER
ir scenoje:
MISS PATTI PAGE
BUDDY MORROW ir jo Ork.
THE MARTIN BROS.
LEWIS ir VAN
Ektra patrauklumas:
JACK E. LEONARD

Paramount TIMES SQUARE

Pasimatykim Lietuvių Namo Bendrovės bankiete!

Tai jau šiandien, lapkrič. 24-tą ta diena, kurią visi Richmond Hill ir didžiojo Brooklyno-New Yorko lietuviai turėsime progą susitikti tuos brangius svečius, Lietuvių Namo Bendrovės šėrininkus.

Brangūs jie svečiai visiems Amerikos lietuviams, bet juo brangesni jie mums, šios srities gyventojams, kurie jų padėtu įkurti ir tebepadedamu išlaikyti Kultūriniu Centru turime laimės dažniau pasinaudoti, juomi pasigrožėti.

Geriausią įvertinimą tos jų talkos parodysime jiems masiniu suvykimu į bankietą, kuris rengiamas susitikimui su svečiais. Bankietas įvyks tuojau po suvažiavimo, šio šeštadienio vakaro 7 val., Liberty Auditorijoje, kampas Atlantic Ave. ir 110th St., Richmond Hill. Bilietas bankietui $3.

Kviečiami visi namo prieteliai ir gerų pramogų mėgėjai.

Vietinis dalininkas.

Studentai reikalauja leisti Robesonui kalbėti kolegijoje

Praėjusį antradienį keturios studentų grupės savo susirinkimuose pasmerkė New Yorko Miesto Kolegijos studentų veiklai prižiūrėti komiteto nuosprendį, kuriuomi neįleidžia Robesoną kalbėti kolegijos studentams. Raginо komitetą atkeisti tarimą.

Greta rengėjų — Young Progressyves of America — už įsileidimą Robesono pasisakė Laugh Society, Students for World Peace ir NAACP.

Studentų veiklai prižiūrėti komitetas (Student - Faculty Committee on Student Activities) teisinasi, kad jis neuždraudęs Robesoną įsileisti kolegijon, bet tiktai uždraudžiąs vartoti Great Hall, nes, esą, ne visa kolegija bendrai rengia.

Rengėjai sako, kad tokio laipsnio menininko ir visuomenininko mitingui užleidimas tiktai kambariuko prilygsta masėms studentų uždraudimą jį išgirsti, kaip kad lygiai reiškia uždraudimą jam į studentus kalbėti. Jie sako, jog tūkstančiai studentų pageidauja Robesoną susitikti, išgirsti.

Majoras leido suprasti jog fėrą kels

Praėjusį antradienį majoro pasikalbėjime su spaudos atstovais kas nors jo paklausė:

"Ar pakėlimas taksų ant nuosavybių padės išvengti fėro kėlimo?"

Majoras atsakė, jog šiuo tarpu "tas mūsų visai neliečia." Vengimą atsakyti tiesiogiai reporteriai paskaitė daleidimu, jog pakeltus taksus suvartos kam kitam, o fėrą vistiek kels iki 15 centų.

Dėl minėtų taksų tarp mažojo nejudomo turto savininkų eina sąjudis. Sako, kad naujieji pakėlimai taksų ant nuosavybių būsią sukrauti ant mažųjų savininkėlių, o stambiosios nuosavybės liksiančios, kaip buvo, tiktai paglostytos paviršiumi.

Edward Anderson, 59 metų, maliorius, užsimušė darbe nukritęs nuo pastolio.

Rengia tarybinės kultūros festivalį

Lapkričio 25-tos ir 26-tos popiečiais ir vakarais, Yugoslav American Home, 405 West 41st St., New Yorke, įvyks paveikslais, prelekcijomis ir filmomis pavaizdavimas tarybinės kultūros.

Paveiksluose rodomojo liaudies šokių, muzikos ir dainos meno vaizdavime asmeniniai dalyvaus viso Didžiojo New Yorko srities rusų dainininkų, šokėjų ir muzikantų grupės. Rengia Amerikos - Tarybų Draugingumo Tarybos moterys.

Abiemis dienomis pradžia nuo 2 po pietų, bet koncertinės programos tiktai vakarais. Vien tik popiečiui įžanga 25 c., koncertui 75 c. Prelekcijai (pirmadienio vakarą) 50 c. Viskam bendras tikietas $1.-25.

Bus išmesta laukan daug darbininkių, dabar dirbančių prie "long distance" telefono. Jos bus nebereikalingos sujungimui miesto su miestu. Tapo pagamintas aparatas, kad galima tiesiai pašaukti miestas iš miesto be jokio tarpininkavimo. Tai toks aparatas, koks šiandien jau veikia beveik visuose miestuose vietiniam telefono aptarnavimui. Tai yra "dial" sistema. Čia parodoma, kaip Alameda, Calif., majoras Osborn telefonuoja Englewood, N. Y., majorui M. Denning.

Kriaučių svarbios žinios

Lapkričio (November) 28 d. įvyks lietuvių kriaučių 54-to skyriaus svarbus susirinkimas 11-27 Arion Place, unijos svetainėje. Pradžia lygiai 7:30 vakaro.

Gerbiamieji kriaučiai ir kriaučkos, turėkite su savimi unijos ir Social Security korteles, kitaip nebūsite įleisti į susirinkimą.

Susirinkimas yra svarbus tuomi, kad įvyksta lokalo visos Pildančiosios Tarybos ir pirmininko pareigoms kandidatų metinis parinkimas. Kaip paprastai, balsavimas bus slaptas, balotais, Turėsime parinkti ir uždėti ant baloto (nominuoti) kandidatus, kad ateinantį mėnesį galėtumėme už juos balsuoti.

Taigi yra labai svarbu kiekvienam kriaučiui ir kriaučkai dalyvauti šiame susirinkime, nes uždėjimas ant baloto vison lokalo valdybon pažangių kandidatų yra svarbi kiekvieno unijisto pareiga. Dalyvaukite visi minėtu laiku.

J. S.

Atvyksta svečių net iš Maine ir Bostono

Lietuvių Namo Bendrovė, kurios suvažiavimas įvyks šiandien, gavo sekamą laišką:

Gerbiamieji:

Pranešu jums, kad atvažiuojame į šėrininkų suvažiavimą, kuris atsibus lapkričio (Nov.) 24-tą. Mūsų grupėje būsime šie asmenys: E. Freimantienė, William Freimant ir moteris H. Freimant iš Somerville, Mass., ir A. Apšegienė iš Auburn, Me.

Iki pasimatymo!

Draugiškai,
A. Apšegienė.

Prelekcija su dailės paroda ir pietūs

Kristina Stanislovaitienė, žinomoji dailininkė, prelegentė ir darbuotoja Connecticut valstijoje gruodžio 2-ros popietį, Liberty Auditorijoje, teiks prelekciją apie tapybą. Tam aiškiau pavaizduoti jinai atsiveš nemažą parodėlę kūrinių.

Pirm prelekcijos, 1 valandą, prelegentei susitikti ruošiami pietūs, kuriuose dalyvauti kviečiame visą publiką. Rengia moterys. Plačiau apie tai matysite sekamose laidose.

N.

Ar miestiniai gaus algos priedus?

Majorui Impellitteri buvo pastatytas klausimas: "Ar tikimasi, kad visi 200,000 miestinių darbininkų ir tarnautojų gaus algos priedus?" Majoras atsisakė pareikšti ar jis tam pritaria ar nepritaria.

Atsakomingiausia firma siuntimui pundelių į Tarybų Lietuvą, Izraelį ir kitas šalis su apmokėjimais taksų ir garantija pristatymo.

PARCELS TO RUSSIA, Inc.
391 Eastern Parkway,
Brooklyn 16, N. Y.
Tel. MAIN 2-1771.

Atdara kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro, o šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

(LICENSED BY U.S.S.R.)

Siunčiame medikamentus oro paštu ir pilnai garantuojame, kad gaus.

SKUBINKITE SIŲSTI PUNDELIUS IR DOVANAS JŪSŲ GIMINĖMS DĖL ŠVENČIŲ.

Klausykit Rusų radijo programą **"PARCELS TO RUSSIA"** Sekmadieniais nuo 8 iki 9 val. ryto per stotį **W H O M** (1480 Klc.)

Nuteisė krepšinio žaismės "fikserius"

Salvatore Sollazzo, bandęs papirkinėjimais pasukti krepšinio tymų žaismių lenktynes ir 5 įtarti jam padėję papirkinėti ar priėmime kyšių nuteisti kalėti. Sollazzo nuteistas 8 iki 16 metų kalėti, jo tariamieji talkininkai nuo 6 mėnesių iki trejų metų. O devyniems pabaudas panaikino.

PRANEŠIMAS

HARTFORD, CONN.

LDS 79 kuopos parengimas įvyks sekmadienį, 25 d. lapkričio, 3 val. po pietų, Laisvės Choro Svetainėje, 157 Hungerford St. Visus ir visas prašome atsilankyti. — Rengėjai. (229-230)

RICHMOND HILL, N. Y.

LLD 185 kp. susirinkimas atsibus trečiadienį, Lapkričio 28 d. (Nov.), 8 val. vakare, Kultūriniam Centre. Kviečiam visus dalyvauti.—Valdyba. (230-231)

Automobilių Technikos MOKYKLA

Išmokome Mechaniku ir Chauffeur'iu

Baigus mokyklą išduodame diplomą, padedame gauti vairutojo laisnius. Pamokos dienom ir vakarais. Mokykla atdara kasdien. Aiškinimai lietuvių ir anglų kalbose.

Direktorius
L. TICHNIAVIČIUS
Metropolitan Auto School
155 Second Ave., New York City
Tel. GRamercy 7-8951

EGZAMINUOJAM AKIS
RASOME RECEPTUS
DAROME IR PRITAIKOME AKINIUS

Drs. Stenger & Stenger
Optometrists
394-398 BROADWAY
Brooklyn, N. Y.
Tel. ST. 2-8342

TONY'S
UP-TO-DATE
BARBER SHOP
ANTANAS LEIMONAS
Savininkas
306 UNION AVENUE
Gerai Patyrę Barberiai

Teismui vadovavo, pabaudas skyrė generalių sesijų teisėjas Saul S. Streit.

Brooklyne šeši eilinių gerbleriukų lyderiai nuteisti kalėti neribotą laiką, bet ne ilgiau trejų metų.

GARSINKITĖS LAISVĖJ!

REIKALAVIMAI

Ar Jūs Norite Nuolatinio Darbo?

PRADŽIAI $46.00.
už 47½ valandų savaitę jūs galite uždirbti virš $51.
į trumpiau, negu 8 mėnesius.
Abelnas fabriko darbas.
Nemokamai grupinė apdrauda.
ir medikalis aprūpinimas.
Rašykite laisvai; pažymėkite amžių, patyrimą, kiek šeimos, paliudijimus.
S. W. FARBOR, Inc.
415 BRUCKNER BLVD.,
BRONX, N. Y.
Att. Mr. J. L. Walker.
Box.....

HELP WANTED—FEMALE

Reikalinga nuolatinė namų darbininkė, guolis vietoje. 58 mailės nuo New Yorko. Geri namai. Šaukite: VI. 7-4105. (228-232)

PEIST LANE DRUGS, Inc.
405 So. 4th Street
Cor. Hewes St.
Brooklyn, N. Y.
Visoki vaistai, kosmetikai, kūdikiam reikmenys, įvairūs daiktėliai, ligonių kambariui reikmenys —už griežtai žemas kainas.
Receptų Specialistai:
MAX PEIST, Ph. G.
EDWIN LANE, Ph. G.
Tel. EV. 7-6233

Matthew A. BUYUS
(BUYAUSKAS)
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
426 Lafayette St.
Newark 5, N. J.
MAarket 2-5172

Dr. A. Petrika
DANTŲ GYDYTOJAS
221 South 4th Street
BROOKLYN, N. Y.
Tel. EVergreen 7-6868
VALANDOS:
9—12 ryte; 1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta

REPUBLIC BAR & GRILL
Savininkas
IGNAS SUTKUS
Patogi vieta pasišnekučiuoti, užkąsti ir pagaliau burnelę išmesti, sulig savo skonio pasirinkto
LIKERIO, VYNO AR ALAUS
Pas Igną Sutkų visada rasi sau pažįstamų
492 Grand Street Brooklyn, N. Y.
Kampas Union Ave. ir Hooper Street
TELEVISION Telefonas EVergreen 4-8969

PETRAS KAPISKAS
IR
VINCAS SODAITIS
Pertvarkė ir pagerino savo
BAR & GRILL
32 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.
Telephone EVergreen 4-8174